

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานครนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการอ้างอิงข้อมูลตามหลักการวิจัยอย่างถูกต้อง ผู้วิจัยขอเสนอวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ความหมายของการประชาสัมพันธ์
2. ความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
3. ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์
4. ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
5. หลักการประชาสัมพันธ์
6. หลักการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
7. วิธีการและกิจกรรมในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
8. เครื่องมือและสื่อในการประชาสัมพันธ์
9. การดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน
10. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน
11. กรอบแนวคิดการวิจัย
12. งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์ เป็นงานที่ช่วยสร้างเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างองค์การกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวกับองค์การนั้น ๆ เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อองค์การและสนับสนุน ร่วมมือการดำเนินงานขององค์การ ซึ่งมีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทางการประชาสัมพันธ์หลายท่านได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้

วิรัช อภิรัตน์กุล (2540 : 21) ได้ให้ความหมายการประชาสัมพันธ์ ว่าการประชาสัมพันธ์ คือ การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี (Good Relationship) ระหว่างองค์การสถาบันกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหวังผลในความร่วมมือและสนับสนุนจากประชาชน

เสรี วงษ์มณฑา (2540 : 1) ได้กล่าวว่าการประชาสัมพันธ์ คือ การกระทำทั้งสิ้นทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดจากการวางแผนล่วงหน้าในการที่สร้างความเข้าใจกับสาธารณชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อก่อให้เกิดทัศนคติที่ดี ภาพพจน์ที่ดี อันจะนำไปสู่สัมพันธภาพที่ดีระหว่างหน่วยงานและสาธารณชนที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดการสนับสนุนและความร่วมมือกันเป็นอย่างดี

วิจิตร อวระกุล (2541 : 17) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ว่า การประชาสัมพันธ์ หมายถึง ความพยายามของสถาบันที่จะแสวงหาความสัมพันธ์ ความร่วมมือและการสนับสนุนจากประชาชน ตลอดจนจรรยาวัชซึ่งทัศนคติที่ดีของประชาชนต่อสถาบันให้คงอยู่ต่อไป เพื่อให้ประชาชนยอมรับ สนับสนุน ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามกระบวนการนโยบาย วัตถุประสงค์และความเคลื่อนไหวของสถาบันหรือหน่วยงานนั้น ๆ

เรืองกิตติ เหลืองสกุลทอง (2542 : 8) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ว่า การประชาสัมพันธ์ คือ การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี (Good Relationship) ระหว่างองค์กร สถาบันกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องให้ความนิยมเลื่อมใส ศรัทธาและให้ความร่วมมือตลอดจนสนับสนุนหน่วยงานในที่สุด

วิมลพรรณ ตั้งจิตเพิ่มพูนใจ (2543 : 4) ได้สรุปไว้ว่าการประชาสัมพันธ์ คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน หรือองค์กรและกลุ่มประชาชนเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจ อันถูกต้องในอันที่จะสร้างความเชื่อถือ ศรัทธา และความร่วมมือตลอดจนความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานของหน่วยงานนั้น ๆ บรรลุเป้าหมาย

Cutlip and Center (1978 : 4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประชาสัมพันธ์เป็นความพยายามที่มีการวางแผนในอันที่จะมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประชาชนโดยให้ยอมรับการดำเนินธุรกิจของสถาบันและเป็นการสื่อสารสองทาง

จากความหมายที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการประชาสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ขององค์กรสถาบันนั้นๆด้วยสื่อ หรือวิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้กลุ่มประชาชนเป้าหมายเกิดทัศนคติ ภาพพจน์ที่ดี ต่อองค์กร สถาบันยอมรับสนับสนุน และให้ความร่วมมือเป็นผลให้การดำเนินงานขององค์กร สถาบัน บรรลุวัตถุประสงค์

ความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

ภิญโญ สาร(2526 : 315) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ว่าการประชาสัมพันธ์ (Public Relations) หมายถึงการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่งกับประชาชนซึ่งกลุ่มบุคคลนั้นมีหน้าที่ต้องรับใช้หรือให้บริการการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน (School Public Relations)เป็นกระบวนการไมตรีสัมพันธ์สองทาง(A two-way Process) คือ โรงเรียนเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับบรรดาความคิดเห็นต่าง ๆ สัมพันธ์กับประชาชนที่เกี่ยวข้อง

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2527 : 215) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ว่าการประชาสัมพันธ์โรงเรียน (School Public Relations) หมายถึง การดำเนินงานเพื่อสร้างความเข้าใจหรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เพื่อให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือที่ดีในการบริหารโรงเรียน

อรุณ งามดี (2532 : 169) มีความเห็นว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นการดำเนินงานอย่างมีแบบแผนและกระทำต่อเนื่องกัน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับโรงเรียน ด้วยวิธีการที่ประชาชนยอมรับและมีการติดต่อไปมาทั้งสองฝ่าย

อัปษรศรี ปลอดเปลี่ยว (2534 : 17) ได้สรุปเกี่ยวกับความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ว่า เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลที่ทำหน้าที่อยู่ภายในโรงเรียนกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ หรือกับผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษา รวมทั้งองค์การหรือบุคคลภายนอกที่มีความสัมพันธ์กับโรงเรียน โดยดำเนินการอย่างมีแผนต่อเนื่องกับกระบวนการไมตรีสัมพันธ์สองทาง

อนันต์ธนา อังกินันท์ และเกื้อกุล คุปรัตน์ (2536 : 466) ได้ให้ความหมายการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียน หมายถึงการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มบุคคลที่อยู่ภายในโรงเรียน ให้มีความเข้าใจอันดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผลให้เป็นที่ไว้วางใจของผู้ที่ใช้บริการของโรงเรียน คือ ผู้ปกครองผู้ที่อยู่ในชุมชนและบุคคลโดยทั่วไปอันหมายถึงประชาชน

จากความหมายของการประชาสัมพันธ์และการประชาสัมพันธ์โรงเรียนดังกล่าว จะเห็นว่าการประชาสัมพันธ์โรงเรียน หมายถึง การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือกับ

กลุ่มบุคคลทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน โดยโรงเรียนต้องเป็นผู้ให้และผู้รับแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นผลให้เกิดความเข้าใจเลื่อมใส ศรัทธาและสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์

อนันต์ธนา อังกินันท์ และ เกื้อกุล คุปรัตน์ (2536 : 290) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ไว้ ดังนี้

1. อธิบายหรือชี้แจง ในกรณีที่ประชาชนมีปัญหาใด ๆ นักประชาสัมพันธ์จะต้องทำหน้าที่ตอบปัญหาต่าง ๆ จนกระทั่งหายข้องใจและเกิดความเข้าใจในทางที่ถูกต้อง
2. แลกเปลี่ยน ในกรณีที่สถาบันหรือหน่วยงานมีข่าวที่เกี่ยวข้องกับประชาชนและเป็นเรื่องที่น่าสนใจโดยทั่วไปควรทราบ นักประชาสัมพันธ์ก็ควรนำข่าวนั้น ๆ ออกมาเผยแพร่
3. โฆษณาเผยแพร่ หากหน่วยงานมีสิ่งที่น่าสนใจใหม่ ๆ หรือมีข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ควรให้ประชาชนได้รับทราบ ก็ต้องนำสิ่งนั้นออกมาเผยแพร่
4. ให้ความรู้ เพื่อยกระดับให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจอันดีขึ้น การให้ความรู้ อาจอยู่ในรูปของวารสาร การอบรม ฯลฯ
5. การชักจูงใจ เพื่อเกลี้ยกล่อมบุคคลในหน่วยงาน และประชาชนโดยทั่วไปได้มีการสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น
6. ให้บริการ หน่วยงานจะอยู่ได้ก็ด้วยการให้ความสนับสนุนของประชาชน เป็นหน้าที่ของหน่วยงานโดยทั่วไปที่จะต้องให้บริการต่อสังคมในรูปแบบต่าง ๆ
7. สร้างความเชื่อมั่น และไว้วางใจ โดยขจัดความเคลือบแคลงต่าง ๆ อันพึงจะเกิดขึ้น และสร้างความศรัทธาน่าไว้วางใจให้แก่ประชาชน

ลักษณะ สตะเวทิน (2540 : 8) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เผยแพร่และชี้แจง สร้างความนิยมและให้สาธารณชนได้รับรู้ถึงบทบาท นโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่งสาธารณชนนั้นประกอบ ด้วยสมาชิกขององค์การและประชาชนนอกองค์การ
2. เพื่อสร้างชื่อเสียง และ ป้องกันชื่อเสียงขององค์การ และสร้างความสัมพันธ์อันดีให้ องค์การเป็นที่รู้จัก ได้รับความไว้วางใจ ยกย่อง ศรัทธา โดยการแสดงเจตนารมณ์ที่ถูกต้องตาม บรรทัดฐานของสังคม
3. เพื่อแสวงหาความร่วมมือและการสนับสนุนจากประชาชน ถ้ามีการประชาสัมพันธ์

ให้กลุ่มประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจก็ย่อมได้รับความร่วมมือและสนับสนุน ฉะนั้น การตรวจสอบและประเมินผลความคิดเห็นของประชาชนย่อมมีความสำคัญต่อองค์การ

วิรัช อภิรัตน์กุล (2540 : 151) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานสถาบันต่าง ๆ มีดังนี้ คือ

1. เพื่ออธิบายถึงนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงานและประเภทของการดำเนินงานธุรกิจของหน่วยงานนั้น ๆ ให้กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องได้ทราบ
2. เพื่ออธิบายให้ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายจัดการ (Management) ได้ทราบถึงทัศนคติ ประชามติหรือความรู้สึกนึกคิดของประชาชนที่มีต่อหน่วยงาน
3. เพื่อคาดการณ์ล่วงหน้าและค้นหาจุดบกพร่องต่าง ๆ เพื่อป้องกันปัญหายุ่งยากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงาน
4. เพื่อให้ประชาชนยอมรับ ซึ่งถ้าเป็นหน่วยงานธุรกิจภาคเอกชน ก็เพื่อให้ลูกค้ายอมรับในบริษัทตน รวมทั้งยอมรับในผลิตภัณฑ์และบริการ
5. เพื่อทำหน้าที่ขจัดปัญหายุ่งยากต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน
6. เพื่อแนะนำฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายจัดการให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องเพื่อความเจริญ ก้าวหน้าและชื่อเสียงที่ดีของหน่วยงาน

วิจิตร อวระกุล (2541 : 47) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ทั่วไปของการประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับองค์การ
2. เพื่อสร้างความนิยมชมชอบ เลื่อมใสศรัทธาจากประชาชน พนักงาน ฯลฯ
3. เพื่อป้องกันแก้ไขความเข้าใจผิด คลาดเคลื่อน
4. เพื่อดำเนินการรักษาความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกับกลุ่มต่าง ๆ ไม่ให้เสื่อมคลายและตลอดเวลา
5. เพื่อกระตุ้นเพิ่มพูนความสัมพันธ์เพิ่มขวัญกำลังใจในหมู่ประชาชนพนักงาน หุ้นส่วน ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่มอยู่ตลอดเวลา
6. เพื่อให้บริการด้านสาธารณประโยชน์ ผลประโยชน์ ที่เป็นธรรมแก่สังคม
7. เพื่อสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจ เชื่อถือได้จากประชาชน ยืนยันความมั่นคงแก่พนักงานและประชาชน

Sam (1976 : 18 – 20) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์มี 3 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความนิยมให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน เพราะความนิยมจากประชาชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน และการอยู่รอดของหน่วยงานการได้รับความนิยม ศรัทธาด้วยแรงสนับสนุนจากประชาชน จึงเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก ที่หน่วยงานต้องคำนึงถึง และให้ความสนใจเป็นพิเศษ จึงต้องมีการประชาสัมพันธ์ในลักษณะปลูกเร้า เผยแพร่ นโยบาย และการดำเนินงาน รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประชาชนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี

2. การประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกัน และรักษาชื่อเสียง ชื่อเสียงของหน่วยงานเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะหากมีความเสียหายเกิดขึ้น ประชาชนจะขาดศรัทธาและความนิยมหน่วยงานก็จะดำเนินงานไปด้วยความยากลำบาก และไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้ การป้องกัน และรักษาชื่อเสียงของหน่วยงาน หน่วยงานจะต้องกระทำดี มีความซื่อตรงให้บริการด้วยดี บำเพ็ญประโยชน์ เพื่อสังคมส่วนรวมเปิดเผยคุณความดี มีการเผยแพร่ข่าวสารสู่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง

3. การประชาสัมพันธ์เพื่อความเข้าใจอันดี การสร้างความเข้าใจอันดีเป็นสิ่งจำเป็นเพราะการที่หน่วยงานจะบริการและดำเนินงานให้เกิดผลดีประชาชนต้องเข้าใจความมุ่งหมายนโยบาย และแผนการดำเนินงาน ตลอดจนวิธีการอย่างถูกต้อง การสร้างความเข้าใจอันดี ก็คือทำให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารข้อมูลจากหน่วยงานด้วยความเป็นจริงต่อเนื่องอย่างบริบูรณ์เต็มที่ ซึ่งการสร้างความเข้าใจอันดีนี้ จะต้องกระทำกับประชาชนทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน คือ

3.1 การประชาสัมพันธ์ภายใน (Internal Public Relations) คือการสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลภายในสถาบัน ให้มีความรักใคร่กลมเกลียว สามัคคีกัน รวมทั้งการสร้างขวัญ และความรักใคร่ผูกพันจงรักภักดีต่อหน่วยงาน หากการประชาสัมพันธ์ภายในองค์การไม่มีประสิทธิภาพ จะมีผลสะท้อนต่อความสัมพันธ์ภายนอกด้วย สิ่งที่จะช่วยให้การสร้างความสัมพันธ์ภายในได้ดั่งนั้นก็ด้วยการพูดจา การใช้สิ่งพิมพ์ภายในองค์การ เช่น จดหมายข่าว วารสารภายใน หนังสือเวียน เป็นต้น

3.2 การประชาสัมพันธ์ภายนอก (External Public Relations) คือการสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชนภายนอก กลุ่มต่าง ๆ เช่นประชาชนทั่วไป ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับองค์การ รวมทั้งประชาชนในบริเวณใกล้เคียง เพื่อให้ประชาชนกลุ่มดังกล่าวมีความรู้ความเข้าใจในตัวสถาบัน และให้ความร่วมมือด้วยดี

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

การประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ การสร้างความสัมพันธ์อันดีและความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างโรงเรียนกับบุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน สนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามที่ต้องการ ซึ่งการประชาสัมพันธ์โรงเรียนนั้นมีนักวิชาการกล่าว ถึงความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ดังต่อไปนี้

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2530 : 129) ได้กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้ประชาชนทราบถึงการดำเนินงานและกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน
2. เพื่อสร้างความเชื่อถือ ความมั่นใจแก่ชุมชน
3. เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษา
4. เพื่อการประสานงานระหว่างผู้ปกครอง ครูและชุมชน
5. เพื่อชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจนโยบาย และกิจการของโรงเรียนดีขึ้นในกรณีที่เกิดการ

เข้าใจผิด

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2537 : 116) และวิจิตร อวาทกุล (2539 : 267)

ได้อธิบายถึงความมุ่งหมายของการประชาสัมพันธ์ไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้ให้นักเรียน ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง เข้าใจระเบียบ เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องมีกฎ ระเบียบ ให้รู้ให้เข้าใจ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติ
2. เป็นการรายงานให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน ได้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
3. เป็นการสร้างชื่อเสียง เกียรติคุณ ความเชื่อถือ เลื่อมใส ความนิยม มั่นใจในโรงเรียน ให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนทั่วไป
4. ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ เป็นหน้าที่ในฐานะประชาชนคนหนึ่งในท้องถิ่นที่จะต้องให้ความร่วมมือ ความสนใจเข้ามามีส่วนดูแลช่วยจัดการศึกษาของโรงเรียน
5. เชิญชวนและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือกิจการโรงเรียนในเรื่องของการศึกษา อาจเป็นการช่วยเหลือด้านกำลังกาย จิตใจ วัสดุ แรงงาน ตลอดจนเงินตรา

6. ส่งเสริมให้ครูกับนักเรียนและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาการศึกษาของเด็ก ครู โรงเรียนและบ้าน

7. เพื่อให้โรงเรียนดำเนินนโยบาย (Open-Door Policy) โดยเป็นศูนย์กลางการบริการประชาคมทางด้านการศึกษา วัฒนธรรมและบริการ

8. เพื่อให้โรงเรียนมีโอกาสสนองตอบความต้องการ ของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการศึกษาและประโยชน์ต่อชุมชนได้อย่างแท้จริง

9. ช่วยแก้ไขข้อขัดแย้งความขัดแย้งบรรดาข้อข้องใจทั้งหลาย ในแง่ต่าง ๆ ที่นักเรียน ผู้ปกครอง ครู ประชาชน มีต่อโรงเรียนให้สิ้นไปให้ทุกฝ่ายมองโรงเรียนด้วยความชื่นชม มีความเชื่อถือและนิยมยกย่อง

10. เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นทั่วไปอย่างไม่จำกัด โดยถือว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน เพื่อชุมชนบริหารโดยผู้ที่อยู่ในชุมชนนั้น

11. เพื่อเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เสนอแนะเพื่อ ปรับปรุงการศึกษาให้เป็นไปตามแนวความคิดความต้องการของสังคม ท้องถิ่น ชุมชน มิใช่เพียงแต่เป็นไปตามความต้องการของครูหรือโรงเรียนเท่านั้น

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2540 : 2) กล่าวถึง ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ ดังนี้

1. เพื่อเสนอรายงานให้ประชาชนทราบความเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียนและการจัดการศึกษา

2. ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ให้รู้สึกเป็นเจ้าของและเป็นหน้าที่ของประชาชนที่ต้องให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา

3. ส่งเสริมให้ครู นักเรียนและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ร่วมมือกันในการแก้ปัญหาของเด็กทั้งทางโรงเรียนและทางบ้าน

4. สร้างความเชื่อถือ ศรัทธา และความเชื่อมั่น ความนิยมของประชาชนที่มีต่อโรงเรียน

5. ประเมินความต้องการของผู้ปกครอง และประชาชนให้ท้องถิ่นที่มีต่อการศึกษา เพื่อโรงเรียนจะได้หาทางสนองตอบต่อความต้องการอย่างแท้จริง

6. ช่วยแก้ไข ข้อขัดแย้งความขัดแย้งบรรดาข้อข้องใจทั้งหลายในแง่ต่าง ๆ ที่นักเรียนผู้ปกครอง ครูและประชาชนที่มีต่อโรงเรียนให้หมดสิ้นไป ให้ทุกฝ่ายมองโรงเรียนด้วยความชื่นชม

7. เพื่อเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เสนอแนะเพื่อปรับปรุงแนวความคิด มิใช่เพียงแต่เป็นความต้องการของครู หรือโรงเรียนเท่านั้น

8. เพื่อให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง เข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์และเหตุผลความจำเป็นที่
ต้องกฎระเบียบให้เข้าใจตรงกัน เพื่อความร่วมมือในการปฏิบัติ

9. เพื่อเชิญชวน ให้ประชาชนสนับสนุนช่วยเหลือเกื้อกูลโรงเรียนทางด้านกำลังกาย
จิตใจ ปัญญา ความคิด วัสดุ แรงงาน ตลอดจนด้านการเงินที่ขาดแคลน

10. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนที่อยู่ใกล้ชิด
โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์ประชาคม ศูนย์การศึกษา และศูนย์วัฒนธรรมของชุมชน

จากความมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ และการประชาสัมพันธ์
โรงเรียนดังได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรายงาน
เกี่ยวกับการดำเนินงานและกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียนให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก
โรงเรียนและบุคคลทั่วไปได้ทราบ และเพื่อสร้างศรัทธา สร้างความสัมพันธ์ที่ดี ช่วยป้องกันแก้ไข
ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ อันเกิดจากความไม่เข้าใจ หรือเข้าใจผิดต่าง ๆ ตลอดจนช่วยส่งเสริม สนับสนุน
ช่วยเหลือ ร่วมมือและร่วมใจประสานสัมพันธ์กันกับบุคคลทุกฝ่าย

หลักการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชน
กับสถาบัน โดยมีความมุ่งหมายที่จะสร้างความร่วมมือร่วมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อประโยชน์
ต่อการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าและความอยู่รอดของสังคม ดังนั้น ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์
จึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร หรือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการให้งานต่าง ๆ ดำเนินไปด้วย
ความราบรื่น จึงจะต้องมีหลักการทั่วไปเป็นแนวในการปฏิบัติการ ซึ่งนักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้
ดังต่อไปนี้

พรทิพย์ วรกิจโกศาทร (2533 : 5-7) กล่าวถึงหลักการประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้ คือ

1. เป็นการทำงานที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถาบันกับประชาชน
2. เป็นการทำงานที่มีการวางแผน สุขุม รอบคอบและมีการติดตามประเมินผล
3. เป็นการทำงานในรูปของการสื่อสารซึ่งเป็นการสื่อสารสองทาง และเป็นการสื่อสาร
เพื่อโน้มน้าวใจ
4. เป็นการทำงานที่ต้องการมีอิทธิพลทางความคิดและทัศนคติของประชาชนกลุ่ม
เป้าหมาย
5. เป็นการทำงานที่ต่อเนื่อง และหวังผลระยะยาว

ลักษณะ สตะเวทิน (2540 : 155) ได้เสนอแนวคิดหลักการประชาสัมพันธไว้ดังนี้

1. สถาบันจะต้องคำนึงถึงความรู้สึกของประชาชน การกระทำใดๆ ก็ตาม องค์การจะต้องคำนึงถึงความพอใจหรือไม่พอใจของประชาชนเสมอ
2. ในการดำเนินการประชาสัมพันธนั้นต้องยึดหลักการสื่อสารสองทาง
3. ไม่มุ่งแต่ผลประโยชน์ขององค์การแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น องค์การจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม
4. การให้ข่าวสารกับประชาชนนั้นข่าวสารจะต้องมีเหตุมีผล เพื่อให้ประชาชนได้ใช้ความรู้และความคิดในการช่วยตัดสินใจว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย
5. การรายงานข่าวสารต่าง ๆ จะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นจริง และมีความจริงใจในการประพฤติปฏิบัติต่อประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ มีความรู้และเข้าใจองค์การได้อย่างถูกต้อง

วิรัช อภิรัตนกุล (2540 : 145) ได้ให้หลักการประชาสัมพันธไว้ดังนี้

1. การบอกกล่าวหรือชี้แจงเผยแพร่ให้ทราบ เป็นการบอกกล่าว ชี้แจงให้ประชาชนทราบถึงนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงานและผลงาน หรือกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนความเคลื่อนไหวขององค์การ
2. การป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิดซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะการป้องกันไว้ก่อนย่อมมีผลดีกว่าที่จะต้องมาทำการแก้ไขในภายหลัง
3. การสำรวจประชามติ เพราะองค์การสถาบันจะดำเนินการประชาสัมพันธได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องรู้ซึ่งถึงความรู้สึกนึกคิดของประชาชน

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (ม.ป.ป. : 2-3) กล่าวถึงหลักสำคัญในการประชาสัมพันธ ควรปฏิบัติดังต่อไปนี้คือ

1. ต้องมุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นใหญ่ เป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการประชาสัมพันธ
2. ต้องรู้จักใจของกลุ่มต่าง ๆ เนื่องจากงานประชาสัมพันธเป็นงานประสาน ดังนั้นการที่จะรู้จักใจของกลุ่มต่าง ๆ จะช่วยให้การประสานเป็นไปอย่างเรียบร้อยและราบรื่น
3. ต้องรู้นโยบายของรัฐบาล หรือองค์การที่ตนเป็นเจ้าของหน้าที่ประชาสัมพันธอย่างซาบซึ้ง นับเป็นเรื่องสำคัญ
4. ต้องรู้เทคนิคของเครื่องมือสื่อประชาสัมพันธต่าง ๆ เพื่อให้การใช้ได้ประโยชน์มากขึ้น
5. ต้องยึดหลักความจริงความซื่อสัตย์สุจริตเป็นหลักข้อนี้สำคัญมากถ้าเราประชาสัมพันธโดยไม่ใช้ความจริง หรือความซื่อสัตย์สุจริตแล้ว ผลสุดท้ายที่รับก็คือ ความไม่เชื่อถือจากสาธารณชน

6. ต้องปฏิบัติงานโดยติดต่อกันสม่ำเสมอ ดังนั้น การทำงานจึงต้องมีแผน และเป็นกระบวนการที่ได้วางแผนไว้แล้วอย่างดี จึงจะบรรลุเป้าหมาย
7. ต้องเปิดเผยไม่มีเงื่อนไข ต้องเปิดเผยข้อมูลสิ่งต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมา
8. บุคลากรที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ตลอดจนอุปกรณ์การประชาสัมพันธ์ต้องมีคุณภาพสูง
9. การประชาสัมพันธ์ต้องมุ่งให้เข้าถึงผู้มีอิทธิพลในสังคมเป็นประการแรก ผู้มีอิทธิพลคือผู้ที่มีความคิดอ่านหรือการกระทำเป็นที่เชื่อถือของคนหมู่มาก

จากหลักการประชาสัมพันธ์ข้างต้น ซึ่งเป็นหลักการประชาสัมพันธ์องค์กร หรือสถาบัน โดยทั่วไปสามารถนำไปใช้กับหลักการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ดังที่มีนักวิชาการจำนวนมากเห็นเช่นนั้น ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดในช่วงต่อไปนี้

หลักการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

การประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งมีนักวิชาการด้านการประชาสัมพันธ์ ได้เสนอแนวคิด ดังต่อไปนี้

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2527 : 216) ได้เสนอแนวคิดการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ควรคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้

1. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน ควรถือเป็นหน้าที่หลักของครูทุกคนในโรงเรียนร่วมรับผิดชอบ ถึงแม้ว่าโรงเรียนจะมอบหมายให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งรับหน้าที่จัดการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนแล้วก็ตาม
2. การประชาสัมพันธ์นั้น ต้องเป็นไปเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หรือผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
3. โรงเรียนต้องรู้จักเลือกสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ เป็นต้น
4. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นงานที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ตลอดปีการศึกษา และทุก ๆ ปี
5. การประชาสัมพันธ์โรงเรียนถือว่าเป็นกระบวนการสองทาง (Two-way Process) ดังนั้น โรงเรียนจึงควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน

6. โรงเรียนควรจัดให้มีการประเมินผลกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ของโรงเรียน ที่ได้จัดขึ้น ในแต่ละปีอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงวิธีการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ต่อไป

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2530 : 130) กล่าวไว้ว่า การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ โรงเรียนจะก่อให้เกิดผลดีได้นั้น ควรยึดหลักการ ดังนี้

1. ดำเนินการอย่างตรงไปตรงมาด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
3. ติดต่อสื่อสารกับประชาชนในชุมชนโดยส่งข่าวดีในชุมชนทราบ
4. ยินดีรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
5. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน

กิติมา ปรีดีดิถ (2532 : 253) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะดำเนินไปด้วยดีไม่ได้ถ้าขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ดังนั้น การประชาสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโรงเรียน และหลักการประชาสัมพันธ์ที่ดีมีหลัก ดังนี้

1. ผู้ร่วมงานต้องเข้าใจเป้าหมายและหน้าที่ของโรงเรียนในการให้การศึกษาอย่างแจ่มแจ้ง
2. ผู้ทำงานประชาสัมพันธ์จะต้องทราบกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ทางการศึกษาที่ตนมีอยู่
3. โครงการประชาสัมพันธ์ต้องครอบคลุมชุมชนทั้งหมด
4. ต้องมีแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว และ รับฟังข้อเสนอจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงแผนงาน
5. ผลสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนขึ้นอยู่กับความเชื่อถือ ของประชาชนที่มีต่อโรงเรียน
6. ความสนใจ และทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับการศึกษาจะทราบได้โดยอาศัยข่าวสารที่ถูกต้องเท่านั้น
7. โครงการประชาสัมพันธ์จะได้ผลเพียงใดขึ้นอยู่กับขวัญของคณะครูเป็นสำคัญ
8. โครงการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ควรควบคุมกิจกรรมทุกอย่าง ของโรงเรียนตามอัตราส่วนที่เหมาะสม

จากหลักการประชาสัมพันธ์และหลักการประชาสัมพันธ์โรงเรียนดังที่กล่าวมา จะเห็นว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนทั่วไป ต้องยึดหลักเดียวกันกับการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานองค์กรหรือสถาบัน ซึ่งการประชาสัมพันธ์โรงเรียนควรมีหลักในการปฏิบัติ ดังนี้คือ โรงเรียนต้องชี้แจงนโยบาย กฎ ระเบียบต่างๆ ให้บุคลากรภายในทราบ การประชาสัมพันธ์จะต้องมุ่งประโยชน์โดยส่วนรวม โดยใช้สื่อที่เหมาะสมและวิธีการที่ง่ายต่อการเข้าใจ อยู่บนพื้นฐานของความจริงใจ ซื่อสัตย์ เปิดเผยและมีมนุษยสัมพันธ์ อีกทั้งต้องรับฟังความคิดเห็นของบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทาง รวมทั้งมีการประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนด้วย

วิธีการและกิจกรรมในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

วิธีการและกิจกรรมมีความสำคัญในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ซึ่งนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2540 : 4-10) ได้ระบุถึงรายละเอียด วิธีการปฏิบัติและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ควรนำมาพิจารณาในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ไว้ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรประเภท และระดับต่าง ๆ ภายในโรงเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะบุคคลเหล่านี้จะมีส่วนในการสร้างประชาคติของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน ชุมชนจะมีทัศนคติที่ดีหรือเลว ต่อโรงเรียนขึ้นอยู่กับกระทำของบุคลากรภายในโรงเรียน และเราจะทำอย่างไรที่จะทำให้บุคคลเหล่านี้เป็นตัวกลางที่จะอธิบายนโยบายการทำงานทางด้านการศึกษาของโรงเรียนในทางที่ดี พุดถึงเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ของโรงเรียนในทางที่ดีให้ประชาชนทราบ

ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดหรือหัวหน้าสายวิชา ครู พนักงาน เจ้าหน้าที่ เสมียนคนงาน ภารโรงในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนชุมชน ในชีวิตประจำวัน จะต้องพบและ เกี่ยวพันกับบุคคลต่าง ๆ ตลอดจนองค์กร และสถาบันต่าง ๆ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรี วัด สภาตำบล เทศบาล นายอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอและจังหวัด ฯลฯ ถ้าบุคลากรของโรงเรียนมีขวัญดี มีทัศนคติต่อโรงเรียนของตนย่อมถ่ายทอดเรื่องราวในทางที่ดีของโรงเรียนให้ชุมชนฟัง และถ้าในทางตรงกันข้าม ถ้าเกิดความขัดแย้ง แยกความสามัคคีไม่ร่วมมือ ขวัญเสีย ก็จะกล่าวในทางร้ายของโรงเรียนไปสู่ชุมชน ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องสร้างและกระทำในสิ่งต่อไปนี้

- 1.1 สร้างความรู้สึกให้เป็นเหมือนเพื่อนร่วมงาน
- 1.2 สร้างให้เกิดความจงรักภักดี ความสามัคคีกลมเกลียว
- 1.3 การแบ่งงานการสอนและการปฏิบัติพิเศษอื่น ๆ ให้ยุติธรรมและเสมอภาค
- 1.4 ป้องกันการแบ่งแยก และแตกแยกเป็นกลุ่มย่อยขึ้นในโรงเรียน

- 1.5 วางขอบเขตงานและหน้าที่การงานให้ชัดเจนว่าใครมีหน้าที่อะไรบ้าง
- 1.6 ให้เกียรติและยอมรับนับถือเห็นความสำคัญของงานซึ่งกันและกัน ไม่ดูถูกเหยียดหยาม
- 1.7 ช่วยขจัดปัดเป่าปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและความเดือดร้อนอื่น ๆ ถ้าปฏิบัติได้
- 1.8 ระวังการปฏิบัติที่ผิดจรรยาบรรณ เช่น นินทาว่าร้ายกันในหมู่บุคลากร
- 1.9 จัดระบบการสื่อสารที่ดีให้ได้ทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างทั่วถึง
- 1.10 จัดงานให้มีการพบปะสังสรรค์กันเป็นครั้งคราวตามโอกาสที่เหมาะสม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและศิษย์เก่า นักเรียน ศิษย์เก่าและสมาคมศิษย์เก่า เป็นส่วนหนึ่งที่จะประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้กับผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทราบถึงเหตุการณ์ทั้งด้านดีและด้านเสียของโรงเรียน โรงเรียนจะได้รับความสนับสนุนจากศิษย์เก่า ผู้ปกครองและชุมชนมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนปฏิบัติต่อนักเรียนและศิษย์เก่าที่จบไปแล้ว ชุมชนจะพิจารณาโรงเรียนว่าดีหรือไม่ก็โดยฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ของนักเรียนขณะที่กำลังเรียนและที่จบไปแล้ว เรื่องที่เด็กจะพูดก็มีเรื่องเกี่ยวกับครู การให้การบ้านของครู การปฏิบัติตนของครูในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ครูและระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียน ประสิทธิภาพของนักเรียนที่ได้รู้จักครูใหญ่กับพนักงานในสำนักงาน พยาบาลโรงเรียน ห้องอาหาร คณงานภารโรงและคนขับรถ ฯลฯ และสิ่งเหล่านี้ก็จะประทับใจและฝังอยู่ในความรู้สึกของเด็กเมื่อเขาได้จบไปจากโรงเรียนแล้ว ดังนั้น ทางโรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสำรวจและแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ต่อไปให้ดี เพื่อที่จะได้ทำให้เด็กเหล่านี้ได้เกิดความรักใคร่โรงเรียน และช่วยประชาสัมพันธ์โรงเรียนไปในทางที่ดี

บุคลิกภาพของครู มีอิทธิพลต่อแนวความคิดและความรู้สึกของนักเรียนต่อโรงเรียน เด็กนักเรียนมักจะชอบครูที่มีรูปร่างดี เสียงไพเราะรื่นหูเข้าอกเข้าใจ มีความรู้สึกเป็นมิตร ยุติธรรมไม่ดูหมิ่น ดูแคลน เข้าใจในปัญหาความต้องการของเด็ก มีอารมณ์ขัน แต่มิใช่ว่าจะหวังเหนี่ยวเวลาและละเลยหน้าที่ การสอน สุภาพต่อเด็ก สามารถควบคุมตนเองได้เมื่อเด็กอยากลองดี เด็กจะให้ความเคารพนับถือและร่วมมือกับครูที่ให้ความช่วยเหลือเขาในด้านการเรียนที่เขาประสบความยุ่งยากการปฏิบัติตนที่สม่ำเสมอของครูในสิ่งเหล่านี้ จะทำให้เด็กรักโรงเรียนและพูดในสิ่งที่ดีของครูและโรงเรียน ให้ผู้ปกครองและชุมชนได้ทราบ

นอกจากบุคลิกภาพของครูที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของเด็กกับครูแล้วการปฏิบัติและการใช้อำนาจของครูก็อาจเป็นเครื่องสร้างความสัมพันธ์หรือทำลายความสัมพันธ์ของครูกับเด็กได้โดยพิจารณาจากสิ่งเหล่านี้

- 2.1 ให้การยอมรับนับถือต่อบุคลิกภาพของเด็กทุกคนเหมือนกัน
- 2.2 ระมัดระวังในปัญหาส่วนตัวและปัญหาทางวิชาชีพของครูอย่าให้ขัดกัน

- 2.3 ระวังอย่าให้เกิดความลำเอียง
- 2.4 การลงโทษทางความประพฤติและวินัยนักเรียนทำให้เหมาะสม
- 2.5 เตรียมการสอนอย่างดี
- 2.6 ใช้วิธีการสอนให้เหมาะสม
- 2.7 ระมัดระวังในเรื่องประเด็นความขัดแย้งเป็นกรณี
- 2.8 ให้การบ้านอย่างเหมาะสม
- 2.9 การให้คะแนนอย่างถูกต้องและเหมาะสม
- 2.10 จัดการสอบให้ถูกต้อง ตามเวลาและเนื้อหาที่จะสอบ
- 2.11 ระมัดระวังเรื่องการให้เด็กตกหรือเด็กได้พิจารณาด้วยความถูกต้องและยุติธรรม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับครูและโรงเรียน

- 3.1 ติดตามความก้าวหน้าเคลื่อนไหวของศิษย์เก่า
- 3.2 เมื่อศิษย์เก่ามาขอความช่วยเหลือทางโรงเรียนควรอำนวยความสะดวก เช่น

ขอใบสุทธิ ใบรับรอง

- 3.3 ให้โอกาสศิษย์เก่ามาจัดงานชุมนุมที่โรงเรียน
- 3.4 เชิญศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จมาสนทนากับครูหรือนักเรียน
- 3.5 เมื่อมีงานหรือกิจกรรมพิเศษของโรงเรียนก็เชิญศิษย์เก่ามาร่วม
- 3.6 ติดตามภาพศิษย์เก่าของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

ให้นักเรียนปัจจุบันได้ทราบและยึดถือเป็นแบบอย่าง

- 3.7 ครูใหญ่หรือครูหาโอกาสเยี่ยมเยียนศิษย์เก่าบ้างเมื่อมีโอกาส
- 3.8 ให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาเมื่อได้รับการขอร้องจากศิษย์เก่า
- 3.9 สนับสนุนให้จัดตั้งสมาคมศิษย์เก่าขึ้น
- 3.10 ชักจูงให้มาหาความรู้เพิ่มเติม ถ้าโรงเรียนเปิดสอนวิชาชีพ
- 3.11 ส่งข่าวสารความเคลื่อนไหวของโรงเรียนให้ทราบเป็นประจำ ถ้ามีงบประมาณ

ทำได้

4. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครูและโรงเรียน ควรดำเนินการดังนี้

- 4.1 ขจัดอุปสรรคในการร่วมมือของผู้ปกครองโดย
 - 4.1.1 สร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดกับผู้ปกครอง
 - 4.1.2 ครูมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ปกครองในอาชีพต่าง ๆ ไม่ดูถูกเหยียดหยาม

ผู้ปกครองยากจน

- 4.1.3 ให้ทราบนโยบายและระเบียบปฏิบัติของโรงเรียนอย่างชัดเจน
- 4.1.4 จัดบริการด้านสวัสดิการนักเรียนให้ดี

- 4.2 กิจกรรมที่ควรดำเนินงานในด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง
 - 4.2.1 ครูออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองเมื่อมีโอกาส
 - 4.2.2 รายงานความก้าวหน้าทางการศึกษาของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ
แจ้งเรื่องทางที่ดีให้ทราบบ้าง ไม่ใช่แจ้งแต่ปัญหาและความเลวร้ายของนักเรียน
 - 4.2.3 เชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมเยียนโรงเรียนในโอกาสที่มีกิจกรรมต่าง ๆ ของ
นักเรียนและโรงเรียน จัดที่นั่งให้อย่างเหมาะสม
 - 4.2.4 จัดการประชุมผู้ปกครองในโอกาสอันควรเป็นครั้งคราว
 - 4.2.5 ส่งข่าวสาร จดหมายข่าว แจ้งความเคลื่อนไหวก้าวหน้าหรือเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนให้ทราบ
 - 4.2.6 จัดนิทรรศการผลงานของนักเรียนและเชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมชม
 - 4.2.7 เชิญผู้ปกครองที่มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่เด็ก
 - 4.2.8 เชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมเยียนกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน เช่น
กีฬา ละครหรือดนตรี
 - 4.2.9 จัดให้มีวัน “คุยกับคุณครู” โดยเชิญผู้ปกครองมาสนทนากับครู
ประจำชั้นอย่างน้อยเดือนละครั้ง
 - 4.2.10 ผลักดันให้เกิดสมาคมผู้ปกครองและครูขึ้น
5. ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับครูและโรงเรียน
 - 5.1 เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มาใช้บริการของโรงเรียน เช่น บริเวณสถานที่จัดงาน
มงคลต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
 - 5.2 สำรวจความต้องการทางด้านการศึกษาของประชาชนเป็นครั้งคราว
 - 5.3 เมื่อมีกิจกรรมของโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมด้วยโดยจัดที่นั่ง
ให้กับประชาชนอยู่คนละข้างกับครูโดยเสมอกัน
 - 5.4 เชิญประชาชนที่มีความสามารถในชุมชนมาให้ความรู้กับนักเรียน หรือพานักเรียน
ไปเยี่ยมเยียนโรงงาน สวนไร่ หรือสถานที่ทำงานที่จะเป็นโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาโดยตรง
 - 5.5 ชักจูงให้มาร่วมงานเป็นกรรมการต่าง ๆ ในกิจกรรมของโรงเรียน
 - 5.6 เปิดโอกาสให้ใช้บริเวณโรงเรียนมาแสดงผลภัณฑ์หรือผลผลิตเพื่อเผยแพร่ และ
จำหน่ายกันเองในราคาถูก
 - 5.7 ครูและโรงเรียนร่วมกิจกรรมและพิธีการต่าง ๆ ของชุมชนในโอกาสต่าง ๆ
6. ความสัมพันธ์กับสมาคมผู้ปกครองและครูกับโรงเรียน
 - 6.1 อำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ตั้งของสมาคม
 - 6.2 สนับสนุนให้ครูร่วมงานกับสมาคมให้มาก

- 6.3 จัดให้มีการอภิปรายทางวิชาการ โดยให้สมาคมเป็นผู้จัด
- 6.4 ให้สมาคมได้มีโอกาสช่วยเหลือในด้านสุขภาพของเด็ก
- 6.5 ให้สมาคมได้จัดหาเงินทุนให้กับเด็กที่ยากจน ชดเชย แต่ความประพฤติดี
- 6.6 มีการแข่งขันกีฬาระหว่างสมาชิกผู้ปกครองกับครู
- 6.7 จัดให้มีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็ก และการดำเนินงานบริหารของ

โรงเรียน

- 6.8 จัดให้มีการช่วยเหลือกันในหมู่สมาชิก เช่น การจำหน่ายสินค้าในราคาถูกเป็นต้น
- 6.9 เชิญสมาชิกสมาคมเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนและของโรงเรียน
- 6.10 ให้สมาคมมีบทบาทในด้านการจัดสอนวิชาชีพหรืองานศิลปวัฒนธรรมใน

โรงเรียน

- 7. ความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการศึกษากับโรงเรียน
 - 7.1 ให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และเป้าหมายทางการศึกษาของโรงเรียน
 - 7.2 ให้มีส่วนร่วมในการพิจารณาแผนงานของโรงเรียน
 - 7.3 สนับสนุนให้หาทางช่วยเหลือโรงเรียนในด้านการเงิน
 - 7.4 เคารพในความคิดเห็นที่มีเหตุผล และจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของคณะกรรมการ

กรรมการ

- 7.5 เปิดโอกาสให้กรรมการแสดงออกในงานสำคัญ ๆ ของโรงเรียน

8. ความสัมพันธ์กับสมาคมต่างๆ ในชุมชนหรือกลุ่มอิทธิพลในชุมชนกับโรงเรียน ผู้บริหารและครูจำเป็นจะต้องทราบและมีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับสมาคมต่าง ๆ และกลุ่มอิทธิพลในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่เพื่อหาทางดึงมาให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน เช่น สมาคมโรตารี โลออนซ์ ลูกเสือชาวบ้าน สภาตำบล การสร้างความเข้าใจกันควรเป็นกระบวนการสองทาง คือ โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนทางหนึ่ง และในทางกลับกันโรงเรียนก็ให้บริการทางด้านอาคารสถานที่และความร่วมมือช่วยเหลือบริการในกิจการของสมาคม

9. ความสัมพันธ์กับสมาคมทางวิชาชีพครู เช่น ครูสภา สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย สมาคมคณิตศาสตร์ สมาคมครุวิทยาศาสตร์ สมาคม พลศึกษา สุขศึกษาและนันทนาการ ฯลฯ ความสัมพันธ์สร้างได้โดย

- 9.1 สนับสนุนให้ครูเป็นสมาชิกของสมาคม
- 9.2 ร่วมเป็นคณะกรรมการของสมาคม
- 9.3 รับวารสารของสมาคม
- 9.4 ร่วมการประชุมทางวิชาการของสมาคม
- 9.5 เขียนบทความให้กับสมาคม

9.6 ขอความร่วมมือในการจัดอบรมจากสมาคม หรือเชิญวิทยากรจากสมาคมมาให้ความรู้กับครู

9.7 บริการสถานที่ในโอกาสที่สมาคมจะมาขอใช้จัดกิจกรรม

9.8 ปรึกษาปัญหาการบริหารหรือการปฏิบัติงานกับสมาคม เป็นต้น

วิจิตร อวระกุล (2539 : 268) ได้กล่าวถึงงานและกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียนควรดำเนินการไว้ดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกัน โดยอาศัยวารสารภายในการประชุมชี้แจงการประกาศจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กีฬา สังสรรค์ ฯลฯ

2. สร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียนอื่น ๆ ในระหว่างครูทุกระดับรวมทั้งกับนักเรียนให้มีความสัมพันธ์ที่ดีอยู่เสมอและทุกคน

3. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการของโรงเรียน ครูกับผู้ปกครองของนักเรียนให้เกิดขึ้นโดยตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูขึ้นเพื่อเป็นสิ่งเชื่อมและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน

4. ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อจัดกิจกรรมทั่วไป ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องการศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี หรือพยายามให้โรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือชุมชนนั้นจัดขึ้นหรือร้องขอความช่วยเหลือ

5. จัดตั้งสมาคม ชมรม สโมสร ที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี และจะต้องเอาใจใส่การดำเนินงานของสมาคมเหล่านั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วย เช่น สมาคมครู สมาคมผู้ปกครอง

6. ให้ประชาชนได้มีโอกาสใช้สถานที่ของโรงเรียนบ้างตามสมควรหรือให้ยืมเครื่องมือบางอย่างจัดกิจกรรมที่เป็นส่วนรวมของชุมชน อำเภอ จังหวัด

7. ใช้ทรัพยากรของโรงเรียนที่มีอยู่สนับสนุนความสัมพันธ์ชุมชนใช้กิจกรรม ของครู นักเรียนเสริมสร้างสนับสนุนกิจกรรมส่วนรวม เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ การรักษาความสะอาด ปลอดภัย ฯลฯ

7.1 สิ่งพิมพ์และวารสารต่าง ๆ บทความต้องไม่ทำลายความสามัคคี แต่ช่วยเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจและราบรื่นยิ่งขึ้น

7.2 อุปกรณ์กีฬา โสตทัศน สนาม บริเวณให้มีโอกาสได้ใช้เพื่อความสามัคคีและความสัมพันธ์ ฯลฯ

7.3 กิจกรรมหรือบริการต่าง ๆ ที่โรงเรียนสามารถซื้อ เอื้อเพื่อให้ได้

8. กิจกรรมหรืองานต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามาหรือเชิญชวนให้เข้าร่วม หรือรับประโยชน์โดยตรงบ้าง เช่น การเชิญชวนตักบาตรปีใหม่ งานรื่นเริงประเพณี ฯลฯ เป็นโอกาสให้ครู นักเรียน ประชาชนได้พบกัน สัมพันธ์กันดีขึ้น

9. จัดตั้งผู้มีความรู้ประสบการณ์ในชุมชนเป็นที่ปรึกษา หรือกรรมการอุปถัมภ์ กรรมการการศึกษาของโรงเรียนอาจจะให้เป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ของโรงเรียนก็ได้ โดยคัดเลือกจากชุมชนนั้น ๆ

10. จัดตั้งกลุ่มที่เป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น

10.1 กลุ่มเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา เช่น กลุ่มอาสาต่าง ๆ

10.2 กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า

10.3 กลุ่มกีฬา กลุ่มอาชีพ กลุ่มเยาวชน กลุ่มสวัสดิการ

10.4 กลุ่มเกี่ยวกับความรักชาติ เพื่อส่งเสริมความสามัคคี ป้องกันภัยของชุมชน

และประเทศชาติ

กิจกรรมประชาสัมพันธ์ที่โรงเรียนอาจทำได้ นอกจากที่กล่าวแล้ว คือ

1. ยกย่องการทำความดีไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน นักการภารโรง ยาม เจ้าหน้าที่ ฯลฯ เมื่อทำความดีต้องประกาศ เผยแพร่ ยกย่องให้เป็นที่ปรากฏตามความเหมาะสม

2. การแข่งขันประกวดต่างๆ เช่น การรักษาความสะอาดเรียบร้อย ความประพฤติ กองเชียร์ การได้วาที การสอน การเรียน การทำงาน ฯลฯ

3. การแสดงทางรื่นเริงสนุกสนาน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น นิทรรศการ การสาธิตจัดแสดงละคร ดนตรี นอกจากจะได้ผลงานทางด้านความรักใคร่สามัคคี ยังเป็นการฝึกทางการเป็นผู้นำ และได้ประยุกต์วิชาการกับการปฏิบัติจริงให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

4. การจัดงานทางด้านสังคม เช่น การจัดงานรื่นเริงประจำปีของโรงเรียน หรือของชุมชนโดยมีแขกภายนอกมาร่วมด้วย เช่น ผู้ปกครอง ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ หรืออาจเป็นงานจัดหารายได้การกุศลหรือการสงเคราะห์

5. จัดทัศนศึกษา โรงเรียนควรจัดปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์กว้างขวาง เกิดความสามัคคีรักใคร่ปรองดอง มีความเข้าใจกันดีขึ้นเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศอันจำเจภายในห้องเรียน แต่อย่าให้เป็นกิจกรรมหารายได้หรือทำให้ผู้ปกครองนักเรียนเดือดร้อน

6. ออกวารสารของโรงเรียน และของนักเรียนเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนและครูแสดงความคิดเห็นอย่างสุภาพเหมาะสม เป็นการช่วยส่งเสริมชื่อเสียงเกียรติคุณของโรงเรียน และช่วยการประชาสัมพันธ์ได้อย่างมาก

7. จัดให้มีสโมสรชุมนุมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนความสัมพันธ์ และให้ความรู้การปฏิบัติเพื่อเสริมการศึกษาในชั้นเรียนไปด้วย เช่น ชุมนุมพุทธศาสตร์ วัฒนธรรม วรรณคดี สโมสร ฯลฯ เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ แต่ต้องมีอาจารย์ที่ปรึกษาควบคุมอย่างใกล้ชิด อย่าให้ชุมนุมเหล่านี้เป็นเครื่องมือของวัตถุประสงค์อย่างอื่น

8. การประชุมครู นักเรียน ควรจัดให้มีการประชุมชี้แจงเป็นประจำ อาจจะเป็นเดือน ละครั้งตามความเหมาะสม ควรเป็นเรื่องชี้แจงทำความเข้าใจเรื่องกฎ ระเบียบ ความจำเป็น หรือการแก้ไขข้อขัดข้อง ปัญหาต่าง ๆ เพื่อจัดการอุปสรรค ขว้าวลีต่าง ๆ และเสริมสร้าง ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ไม่ควรให้มีเรื่องประกาศ คำสั่งหรือเรื่องทางราชการมากนัก

9. พิธีรับประกาศนียบัตร โรงเรียนควรจัดให้เป็นพิธีสำคัญ หรือเป็นประเพณี เพื่อให้ นักเรียนผู้รับภูมิใจ และเป็นเครื่องส่งเสริม สร้างความฝัน บำรุงน้ำใจของนักเรียนปัจจุบันด้วยใน พิธีนี้ควรจะรวมการให้รางวัลเรียนดี รางวัลความสามารถ เกียรติบัตร แต่สิ่งนี้จะมีความหมาย มากสำหรับผู้รับ จงทำสิ่งเหล่านี้ให้เป็นความภูมิใจ มีความหมายและความสำคัญ

10. การตั้งสมาคมผู้ปกครอง เพื่อให้โรงเรียนได้มีโอกาสพบปะพูดคุย กับผู้ปกครองให้ ครูได้ทราบว่าเด็กอยู่บ้านมีความประพฤติอย่างไร มีปัญหาอะไร ผู้ปกครองทราบว่าเด็กอยู่โรงเรียน เป็นอย่างไร มีปัญหาอะไรที่จะต้องช่วยกันแก้ไขให้เด็กดีขึ้นบ้าง นอกจากนั้นยังช่วยให้ผู้ปกครอง ได้มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ การดำเนินงานปัญหาของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่าง บ้านกับโรงเรียน ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและเสนอแนะแนวทางแก้ไขในการที่จะ ปรับปรุงการศึกษา เป็นการสร้างความร่วมมือร่วมใจ ความคิดและทัศนคติของชุมชนในการ วางนโยบาย ปรีक्षा หรือ ที่จะช่วยให้การศึกษาของท้องถิ่นเจริญก้าวหน้าขึ้น

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2534 : 135) ได้ให้แนวคิดวางแผนประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยวิธีการให้ครูไปร่วมกิจกรรม ของชุมชนและเชิญผู้ปกครอง และประชาชนมาเยี่ยมโรงเรียนทั้งในเวลาปกติ และเทศกาลต่าง ๆ
2. เชิญประชาชนที่เป็นผู้นำของชุมชนมาเป็นคณะกรรมการการศึกษา หรือเป็นคณะที่ ปรีक्षाของโรงเรียน
3. จัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู และจัดกิจกรรมของสมาคมตามสมควร
4. สนับสนุนให้จัดตั้งสมาคมศิษย์เก่าและการจัดกิจกรรมของสมาคม
5. จัดตั้งแผนกประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนและมีกิจกรรมของแผนกตามสมควร เช่น จัดหนังสือพิมพ์โรงเรียนหรือจัดทำจดหมายข่าว เพื่อส่งข่าวไปยังผู้ปกครองของนักเรียน และ ส่งข่าวไปยังสื่อมวลชนเพื่อแจ้งให้ทราบ หรือเพื่อแถลงข่าวความเคลื่อนไหวของโรงเรียน

จากวิธีการ และกิจกรรมในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนข้างต้น โรงเรียนจะต้องดำเนินการ จัดเจ้าหน้าที่ หรือผู้รับผิดชอบเพื่อการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการหรือจัดกิจกรรม เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจเผยแพร่ข่าวสาร และข้อเท็จจริงต่าง ๆ เป็นการนำมา ซึ่งความร่วมมือร่วมใจ ในการปฏิบัติงาน ของโรงเรียนระหว่างบุคลากร ทั้งภายใน ภายนอก

และผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสร้างความเชื่อถือ ศรัทธาให้ปรากฏ โดยใช้วิธีการ กิจกรรมหรือสื่อที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน สถานการณ์ เวลา สถานที่ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์

เครื่องมือและสื่อในการประชาสัมพันธ์

งานประชาสัมพันธ์ขององค์การสถาบันมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถเข้าถึงกลุ่มประชาชนเป้าหมายต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางหรือสามารถแพร่กระจายข่าวสารไปสู่ประชาชน และทำให้องค์การสถาบันสามารถดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการได้นั้น อาจทำได้หลายวิธีทาง วิธีหนึ่งก็คือ การใช้เครื่องมือและสื่อต่าง ๆ มาช่วยในการดำเนินงาน ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงเครื่องมือและสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ไว้ ดังนี้

อนันต์ธนา อังกินันท์ และเกื้อกุล คุปรัตน์ (2536 : 345 – 347) กล่าวว่า ในการประชาสัมพันธ์ จำเป็นที่จะต้องมียี่สิบ หรือเครื่องมือที่จะนำมาช่วยให้การประชาสัมพันธ์ได้บรรลุเป้าหมายดังเช่นต่อไปนี้

1. การลงโฆษณา
2. การเขียนบทความและสารคดี
3. การจัดประชุมและสัมมนา
4. การช่วยเหลือสังคม
5. การจัดนิทรรศการ
6. การจัดทำหนังสือพิมพ์
7. สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับลูกค้า
8. การจัดทำวารสารภายใน
9. การจัดทำวารสารภายนอก
10. ภาพยนตร์
11. การแจกข่าวในหนังสือพิมพ์
12. การติดต่อส่วนตัว
13. จัดทำสิ่งพิมพ์ในโอกาสต่าง ๆ
14. การแสดงสุนทรพจน์และการไปบรรยายในที่ต่าง ๆ
15. การจัดโครงการพิเศษ

บุญเกื้อ คอวหาเวช (2537 : 118-119) กล่าวถึง เครื่องมือหรือกิจกรรมที่ควรใช้เพื่อ การประชาสัมพันธ์ อาจทำได้ ดังนี้คือ

1. การจัดระบบเครื่องขยายเสียงภายในโรงเรียน เพื่อประโยชน์ในเรื่อง
 - 1.1 การพูดอบรมนักเรียนในตอนเช้า โดยการให้ครูหรืออาจารย์ใหญ่เป็นผู้พูด พร้อมทั้งได้ชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนควรทราบเป็นประจำ
 - 1.2 เพื่อใช้ในการเปิดเพลงชาติและนำสวดมนต์ตอนเช้า
 - 1.3 เพื่อใช้ตามตัวนักเรียนในห้องเรียนเมื่อมีผู้ต้องการพบ
 - 1.4 ใช้ในกรณีพิเศษเมื่อต้องการชี้แจงเรื่องด่วนพิเศษแก่นักเรียนและครูทั้งโรงเรียน
2. การใช้ระบบการติดต่อภายในช่วยให้การติดต่อกับบุคคลที่อยู่ภายในโรงเรียนเป็นไป อย่างรวดเร็ว
3. การผลิตสไลด์ ฟิล์มสตริปหรือภาพยนตร์เพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
4. การจัดทำบอร์ดสำหรับปิดป้ายประกาศ
5. การจัดทำบอร์ดสำหรับติดรูปกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน
6. การส่งจดหมายถึงผู้ปกครองนักเรียน
7. การส่งเสริมให้นักเรียนทำหนังสือรุ่น
8. การจัดทำวารสารทางการศึกษาของโรงเรียน
9. การจัดนิทรรศการ
10. การร่วมกิจกรรมภายนอกโรงเรียน
11. การใช้หนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์

ลักษณะ สตะเวทิน (2540 : 173) กล่าวว่า วิธีที่จะได้มาซึ่งความสำเร็จมีหลายวิธี แต่วิธีที่นิยมใช้กันมาก ก็คือ การเลือกใช้สื่อช่วยเสริมให้การดำเนินงานเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ได้อย่างกว้างขวาง

สำหรับการดำเนินงานประชาสัมพันธ์นั้น นักประชาสัมพันธ์ มีสื่อ ซึ่งสามารถนำมาใช้ เพื่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานได้ 2 ประเภท คือ

1. Controlled Media คือ สื่อที่นักประชาสัมพันธ์จัดทำขึ้นเองทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการ รูปแบบ การผลิตรวมทั้งวิธีการดำเนินการเผยแพร่ไปสู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการใช้สื่อ ประเภทนี้ นักประชาสัมพันธ์สามารถเจาะจงประชาชนเป้าหมายได้เป็นกลุ่ม ๆ สื่อเหล่านี้ได้แก่ สิ่งพิมพ์ (Printed Media) คำพูด (Spoken Word) ภาพและเสียง (Sight and Sound) การจัดเหตุการณ์พิเศษ (Staged Events) การโฆษณาเพื่อการประชาสัมพันธ์ (Public Relations Advertising) เป็นต้น

2. Mass Media คือ สื่อที่นักประชาสัมพันธ์สามารถใช้เผยแพร่ข่าวสารไปยังผู้รับ ซึ่งเป็นประชาชนจำนวนมาก ๆ หรือเรียกว่ามวลชน (Mass Audience) ประชาชนเหล่านี้อยู่กันอย่างกระจัดกระจายในที่ต่าง ๆ กัน แต่ด้วยพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร จึงทำให้สามารถใช้สื่อประเภทนี้ถ่ายทอดข่าวสารการประชาสัมพันธ์ไปสู่คนจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันอย่างรวดเร็ว สื่อมวลชนเหล่านี้ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและภาพยนตร์ การที่สื่อมวลชนจะเสนอข่าวให้หรือไม่ ล้นหรือยาว มากหรือน้อย องค์การไม่สามารถบังคับได้และการเผยแพร่ก็เป็นการมุ่งไปสู่มวลชนทั่วไป จะไม่มุ่งเจาะจง เผยแพร่เฉพาะประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพราะฉะนั้นการเผยแพร่ข่าวสารในเรื่องใดก็ตามที่มุ่งถึงประชาชนเฉพาะกลุ่มจึงอาศัยสื่อมวลชนไม่ได้ จะใช้ได้เฉพาะเรื่องที่มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการมุ่งเผยแพร่ให้ประชาชนเพื่อได้ทราบ

วิรัช อภิรัตน์กุล (2540 : 268) ได้กล่าวถึงเครื่องมือหรือสื่อที่ใช้ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์นั้นมีอยู่มากมายหลายประเภท ดังเช่น ต่อไปนี้

1. สื่อบุคคล (Personal Media) ได้แก่ คำพูด (Spoken Words) ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการประชาสัมพันธ์ประเภทหนึ่งที่มนุษย์เราทุกคนมีติดตัวอยู่แล้ว การพูดเป็นสื่อที่ยังจำเป็นและทรงอิทธิพลอย่างยิ่งสำหรับการประชาสัมพันธ์
2. สื่อมวลชน (Mass Media) ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์
3. สื่อสิ่งพิมพ์และเอกสาร (Printed Media) ได้แก่ วารสาร นิตยสาร ภาพนิ่ง ฟิล์มสตริป จดหมายข่าว โปสเตอร์และป้ายประกาศ การโฆษณา สถาบันหรือการโฆษณาเพื่อการประชาสัมพันธ์
4. การจัดเหตุการณ์พิเศษต่าง ๆ ได้แก่ การจัดวัน และสัปดาห์พิเศษ จัดการแสดง และนิทรรศการ การพบปะและการประชุม การจัดวันครบรอบปี การให้รางวัลพิเศษ ฯลฯ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2540 : 10-13) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนซึ่งถือเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร เสริมหลักสูตร เสริมพัฒนาการของเด็ก เป็นที่ยอมรับ ของผู้ปกครอง และประชาชน ดังนั้น บทบาทกิจกรรมนักเรียน จึงอาจใช้เป็นสื่อที่ดีในการที่จะประชาสัมพันธ์งานของโรงเรียนให้ชุมชนได้ทราบ ประเภทของกิจกรรมนักเรียน และหนทางที่โรงเรียนจะใช้งาน เป็นเครื่องติดต่อประชาสัมพันธ์กับประชาชนมีหลายทาง

1. ข่าวเกี่ยวกับการเรียนดีของนักเรียนจนมีชื่อประกาศในการแข่งขันทางวิชาการดีเด่น
2. ข่าวการเล่นกีฬาเก่ง มีความสามารถในการเล่นและการเชียร์กีฬายช่วยประชาสัมพันธ์ได้

3. วงดนตรีของโรงเรียน วารสารซึ่งนักเรียนช่วยกันจัดทำออกไปถึงมือประชาชน กิจกรรมสโมสรหรือชุมชนหรือกลุ่มต่าง ๆ

นอกจากนี้ สิ่งที่โรงเรียนน่าจะพิจารณาจัดทำเพื่อประชาสัมพันธ์โรงเรียน และเป็นการให้การศึกษาระดับและให้ประสบการณ์พิเศษแก่นักเรียนไปในตัว ดังนี้

1. การแข่งขันและประกวด (Contests)
2. การแสดงละครและดนตรี (Entertainments)
3. งานสังคม (Social affairs)
4. การออกวารสารของนักเรียน (Student Publications)
5. สโมสรหรือชุมนุมต่าง ๆ ของนักเรียน (Clubs and Societies)
6. สภานักเรียน (Student Council)
7. การประชุมนักเรียน (Assembly Programs)
8. การทัศนศึกษา (Sightseeing tours)
9. พิธีรับประกาศนียบัตร (Commencement Programs)

กิจกรรมทั้ง 9 ประการ ไม่ควรเป็นกิจกรรม เพื่อบีบบังคับหรือขอเงินมาบำรุงโรงเรียน แต่มุ่งในด้านประชาสัมพันธ์จึงจะได้ผล

วิมลพรรณ ตั้งจิตเพิ่มความดี (2543 : 89-99) ได้แบ่งประเภทของสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้ คือ

1. สื่อบุคคล (Personal Media) และสื่อคำพูด (Spoken Words) เป็นสื่อที่ใช้สะดวก รวดเร็วและประหยัด สื่อบุคคลและสื่อคำพูดเป็นสื่อที่ต้องใช้ควบคู่กันอยู่เสมอ ซึ่งในขณะที่ต้องใช้คำพูดเป็นเครื่องมือในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ต้องอาศัยบุคคลเป็นผู้ส่งสาร ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ของการใช้คำพูดเพื่อการประชาสัมพันธ์ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- 1.1 การพูดในที่ชุมชน
- 1.2 การพูดสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ
- 1.3 การประชุมรูปแบบต่าง ๆ
- 1.4 การอภิปรายกลุ่ม
- 1.5 การกล่าวสุนทรพจน์
- 1.6 การกล่าวปราศรัย
- 1.7 การให้โอวาท
- 1.8 การอบรมสัมมนา

2. สื่อมวลชน โดยลักษณะของสื่อมวลชนนั้นเป็นสื่อสามารถเข้าประชาชนเป้าหมายได้อย่างกว้างขวางและมีความรวดเร็วอีกทั้งยังมีความน่าเชื่อถือในความคิดของผู้รับสารอีกด้วย ดังนั้น สถาบัน องค์การ จึงนิยมใช้สื่อมวลชนเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ สื่อมวลชน ประกอบด้วย

- 2.1 สื่อวิทยุกระจายเสียง
- 2.2 โทรทัศน์
- 2.3 หนังสือพิมพ์
- 2.4 นิตยสาร

3. สื่อที่หน่วยงานผลิต และเผยแพร่ได้เอง คือ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่หน่วยงาน สถาบัน องค์การโดยฝ่ายประชาสัมพันธ์หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบงานทางด้านประชาสัมพันธ์ผลิตขึ้นและนำไปเผยแพร่สู่ประชาชนได้เอง คือ ประเภทกิจกรรมหรือเหตุการณ์พิเศษ สื่อประเภทนี้ถึงแม้ว่าจะเผยแพร่ไปสู่ประชาชนได้ในวงแคบกว่าสื่อมวลชน แต่ก็นับได้ว่าเป็นสื่อที่มีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ไม่น้อยเลย ซึ่งแบ่งออกเป็นดังนี้

3.1 สื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่หนังสือพิมพ์ นิตยสาร แต่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่สถาบัน องค์การ สามารถผลิตและเผยแพร่ได้เอง ซึ่งประกอบด้วยสื่อต่าง ๆ ดังนี้

3.1.1 วารสาร (Journal) เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่จัดพิมพ์ออกมาเป็นรูปเล่มและมีปกที่สถาบัน องค์การ จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ แก่กลุ่มประชาชนภายนอกและกลุ่มประชาชนภายในหน่วยงานเอง

3.1.2 จุลสาร (Booklet) เป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ มีขนาดต่าง ๆ กันขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้จัดทำ โดยจะเป็นปกอ่อน เป็นการนำเสนอเรื่องราวที่อยู่ในความสนใจของคนทั่วไปและเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน องค์การ เช่น กิจกรรม ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ไปยังกลุ่มประชาชนภายนอกและภายในสถาบัน องค์การ

3.1.3 จดหมายข่าว (Newsletter) มีการออกแบบและจัดหน้าเหมือนหนังสือพิมพ์และมีลักษณะการเขียนเป็นรูปแบบข่าว เป็นสื่อที่แตกต่างจากหนังสือพิมพ์ คือ เนื้อหาของจดหมายข่าวจะเป็นการนำเสนอรายละเอียด ข่าวสาร ความเคลื่อนไหว ตลอดจนกิจกรรมของสถาบัน องค์การ หรือหน่วยงาน ส่วนหนังสือพิมพ์จะเสนอข่าวทั่ว ๆ ไปที่อยู่ในความสนใจเป็นข่าวที่มีผลกระทบต่อประชาชน

3.1.4 จดหมาย - ถ้อยแถลง เป็นการติดต่อสื่อสารการประชาสัมพันธ์ที่สถาบัน องค์การ ต้องการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้รับ

3.1.5 แผ่นพับ (Folder) มีลักษณะคล้ายแผ่นปลิว เป็นเอกสารแผ่นเดียวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวสาร ความรู้ที่สถาบัน องค์การต้องการเผยแพร่

3.1.6 แผ่นปลิวและใบแทรก (Leaflet and Insert) เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ ที่นำเสนอข่าวสารหรือข้อเขียนที่สถาบัน องค์การ ต้องการเผยแพร่

3.1.7 ใบปิด (Poster) หรือโปสเตอร์ เพื่อเผยแพร่ให้ผู้มีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตาม

3.1.8 ป้ายกลางแจ้ง (Cut out) มีคุณสมบัติคล้ายกับใบปิดหรือโปสเตอร์ เพียงแต่แตกต่างกันที่ขนาดและอายุการใช้งาน โดยป้ายกลางแจ้งจะมีขนาดใหญ่และตั้งอยู่บนฐานของตัวเองและมักจะมีอายุการใช้งานที่ยาวนานกว่าโปสเตอร์

3.2 สื่อกิจกรรมหรือบางครั้งเรียกว่าเหตุการณ์พิเศษ (Special Events) คือ การที่สถาบัน องค์การ หรือ หน่วยงานได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มประชาชน เป้าหมาย ชุมชน โดยการแพร่กระจายข่าวสาร กิจกรรม ความเคลื่อนไหว ตลอดจนผลงานและความก้าวหน้าของหน่วยงาน ซึ่งสามารถสรุปลักษณะของสื่อประเภทนี้ได้ดังต่อไปนี้

3.2.1 เป็นการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก

3.2.2 เป็นการกระตุ้นความสนใจของกลุ่มประชาชน

3.2.3 เป็นการสร้างชื่อเสียง และความนิยมในหมู่ประชาชนให้มีต่อสถาบัน องค์การ หรือหน่วยงาน

3.2.4 เป็นการเผยแพร่พัฒนาการของสถาบันองค์การไปสู่ประชาชน

3.2.5 เป็นการเพิ่มบทบาทของสถาบัน องค์การที่มีต่อสังคม

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์มีอยู่มากมายหลายชนิด ซึ่งแต่ละชนิดมีข้อเด่นและข้อจำกัดต่างกันไป เครื่องมือ และสื่อเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน เพราะความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการประชาสัมพันธ์ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับศักยภาพในการเลือกใช้เครื่องมือและสื่อที่ถูกต้อง เหมาะสมกับกลุ่มประชาชน เป้าหมาย และจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์เป็นสำคัญ

การดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน

จากการศึกษาวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่าในการประชาสัมพันธ์ไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชนหรือของหน่วยสาธารณกุศลย่อมมี หลักการและขั้นตอนการดำเนินงาน คล้ายคลึงกันจะแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น เช่นกลุ่มเป้าหมายแตกต่างกัน วัตถุประสงค์

ประสงค์ต่างกัน กระบวนการประชาสัมพันธ์ที่ควรทำอย่างต่อเนื่องและทำอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีตามหลักการประชาสัมพันธ์นั้นมีผู้กล่าวถึงไว้ดังนี้

อัปพรศรี ปลอดเปลี่ยว (2534 : 138) ได้กล่าวถึง วิธีการดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนไว้ว่าวิธีดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนต้องทำการวิจัย ค้นคว้า หาข้อมูลทางการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมา เพื่อการวางแผนการประชาสัมพันธ์โรงเรียน โดยมีหัวข้อ ความมุ่งหมาย กลุ่มเป้าหมาย ผู้รับผิดชอบและดำเนินงาน สื่อ กิจกรรมและช่องทางที่จะใช้สร้างการประชาสัมพันธ์ ระยะเวลาดำเนินงานและงบประมาณ เมื่อวางแผนการประชาสัมพันธ์โรงเรียนแล้วจึงดำเนินการประชาสัมพันธ์ตามแผนนั้น และมีการควบคุมและติดตามการปฏิบัติงานด้วย ได้ผลอย่างไรก็พิจารณาจากการประเมินผลการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เพื่อรายงานให้ผู้บริหาร โรงเรียนทราบ และได้ข้อมูลทางการประชาสัมพันธ์มาประกอบการวางแผนซ้ำอีกหมุนเวียน เช่นนี้ตลอดไป

ดำรงศักดิ์ ชัยสนธิ (2537 : 93) Cutlip และ Center (1978 : 91-94) ได้แบ่งการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัย - การรับฟังความคิดเห็น (Research – Listening) เป็นขั้นตอนแรกของการดำเนินงาน เป็นการค้นหาข้อมูล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถาบัน องค์การ ตลอดจนการสำรวจประชามติเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์
2. การวางแผน – การตัดสินใจ (Planning – Decision making) เป็นการนำข้อมูลข้อเท็จจริงต่างๆ ในขั้นแรกมากำหนดเป็นแผนงาน กิจกรรม ตลอดจนกำหนดนโยบายต่างๆ ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์หรือการแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่
3. การติดต่อสื่อสาร (Communication – Action) การดำเนินงานในขั้นนี้เป็นการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนที่สอง โดยใช้เครื่องมือ เทคนิคการสื่อสารในการเผยแพร่ข่าวสาร
4. การประเมินผล (Evaluation) งานในขั้นตอนนี้เป็นขั้นสุดท้ายของการดำเนินงาน รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทราบปัญหาและความต้องการ

วิจิตร อวระกุล (2534 : 156) ได้กล่าวถึง การดำเนินงานประชาสัมพันธ์ เพื่อให้การประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ไว้ดังนี้ คือ

1. ดำเนินงานประชาสัมพันธ์บนพื้นฐานของความถูกต้องทำนองคลองธรรม ยุติธรรม และจริงจังก้นทุกฝ่าย ทั้งนายจ้าง ลูกจ้าง ประชาชน

2. ดำเนินงานประชาสัมพันธ์ เพื่อความสมัครสามัคคี รักใคร่ ร่วมมือร่วมใจ ประสานสัมพันธ์กันของบุคลากรและประชาชน
3. ประชาสัมพันธ์ด้วยความสุภาพ รสนิยมดี ไม่หยาบคาย ไม่ยกตนข่มท่าน หรือทับถมผู้อื่น หรือให้ร้ายป้ายสี หรือด้วยกลโกง
4. ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สื่อสารได้ดี อย่าใช้สถิติ หรือตัวเลขที่ละเอียด ควรใช้ภาพและแผนภูมิช่วยประกอบการอธิบาย
5. อย่าประชาสัมพันธ์ครั้งละหลายเรื่อง หลายแนวความคิด จะเกิดความสับสน ควรเสนอเรื่องเดียว ความคิดเดียว (Single idea)
6. เลือกข่าวสารที่จะเผยแพร่ส่งให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย เฉพาะกลุ่มที่ต้องการ

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนนั้นเริ่มจากการหาข้อมูล ซึ่งอาจได้มาจากการวิจัย การรับฟังความคิดเห็น จากนั้นจึงมีการวางแผน ปฏิบัติ และประเมินผล ซึ่งในกระบวนการทั้งหมดนี้จะใช้การสื่อสารซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือ และช่องในการประชาสัมพันธ์ โดย ทั้งหมดนี้จะต้องไปช่วยสร้างให้เกิดความสัมพันธ์ต่าง ๆ

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนได้มีนักวิชาการรวบรวมไว้ดังนี้

จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ (2534 : 204 – 217) ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนไว้ 6 ประการดังนี้

1. ปัญหาด้านนโยบาย คือ ขาดนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่เป็นพื้นฐานรองรับแผนงาน มีผลให้แผนงานนั้นเบี่ยงเบนไปจากความตั้งใจเดิมและไม่ได้รับการรับรองสนับสนุนเต็มที่จากผู้บริหาร เนื่องจากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์
2. ปัญหาด้านข้อมูลและสถิติที่จำเป็น การประชาสัมพันธ์เป็นงานที่ต้องการใช้ข้อมูลหลายด้าน และเป็นงานที่ต้องทำต่อเนื่องอยู่เสมอ การขาดข้อมูล และสถิติทำให้เป็นปัญหาต่อการวางแผนงานและประเมินผล ทำให้ไม่สามารถปรับปรุงกลยุทธ์ให้ทันต่อเหตุการณ์ได้
3. ปัญหาด้านบุคลากรสิ่งสำคัญที่สุดคือปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ขาดความรู้และประสบการณ์ด้านการประชาสัมพันธ์
4. ปัญหาการประสานงาน ได้แก่ การประสานงานระหว่างหน่วยงานและความร่วมมือ

จากภาคเอกชน ซึ่งเกิดจากความแตกต่างด้านวัตถุประสงค์ และมีจุดเน้นในการทำงานที่ต่างกัน ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน รวมทั้งขาดความสัมพันธ์และความเกื้อหนุนซึ่งกันและกันทำให้ขาดความร่วมมือ หรือเกิดความขัดแย้ง ทำให้มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกัน

5. ปัญหาด้านงบประมาณ ในงานราชการมีความขาดแคลนล่าช้า และขาดความยืดหยุ่น ในด้านงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่มีงบประมาณให้กับงานประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติการเบิกจ่ายงบประมาณที่ยุ่งยาก ล้วนแต่เป็นปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ทั้งสิ้น

6. ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ เนื่องจากปัญหาด้านงบประมาณ และการที่ผู้บริหารบางแห่งไม่เห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ ทำให้ได้รับงบประมาณน้อยไม่สามารถจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการประชาสัมพันธ์ได้เพียงพอ

อัปษรศรี ปลอดภัย (2543 : 485 – 508) กล่าวถึงปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนมีดังนี้

1. ความเข้าใจผิดมีอคติต่อการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

1.1 ความไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของคำว่า การประชาสัมพันธ์ มีคนอีกไม่น้อยที่เข้าใจความหมายของคำว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียน คือ การโฆษณาโรงเรียน การโฆษณา และการประชาสัมพันธ์แตกต่างกันทั้งในหลักการและวัตถุประสงค์ เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นงานที่ยึดถือสัจจะความจริงหวังผลถาวร ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรภายในโรงเรียนเพื่อเขาเหล่านั้นจะได้ให้ความร่วมมือและประสานงานส่งเสริม

1.2 มีทัศนคติ หรือความเข้าใจว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นเรื่องธรรมดาเท่านั้น แต่ความเป็นจริงในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ต้องอาศัยการวางแผน หลักวิชาการประชาสัมพันธ์ที่แท้จริง

1.3 บุคลากรภายในโรงเรียนมีความเห็นว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นเรื่องบอกกล่าว แจ้งข่าวคราวเล็ก ๆ น้อย ๆ

1.4 เห็นว่าการประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นเครื่องมือที่มุ่งสร้างเกียรติยศ ชื่อเสียงให้แก่ผู้บริหาร

1.5 เห็นว่าการประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นเครื่องมือหรือแผนของฝ่ายบริหาร โดยมีได้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของบุคลากรส่วนรวม

1.6 เห็นว่าการดำเนินการประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นเรื่อง ของฝ่ายผู้บังคับบัญชา หรือผู้บริหารเท่านั้น

1.7 กล่าวกันว่านักประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นคนกลาง เมื่อเกิดความขัดแย้งกันขึ้นระหว่างผู้บริหารและอาจารย์ ฝ่ายอาจารย์จะมองนักประชาสัมพันธ์ว่าเป็นเครื่องมือของผู้บริหาร

1.8 เห็นว่าการประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ช่วยลดความขัดแย้งในโรงเรียนได้ทันที ความจริงแล้วการประชาสัมพันธ์เป็นกลไกที่จะลดจำนวนความข้อใจให้เกิดผลในทางที่ดี

1.9 การประชาสัมพันธ์โรงเรียนยังไม่มีมาตรฐาน มาตรการหรือจรรยาบรรณที่จะควบคุมทำให้ผู้ดำเนินการประชาสัมพันธ์มีการประพฤติที่ไม่ถูกต้อง ทำให้คนทั่วไปเข้าใจการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไปในทางที่ผิด

2. ปัญหาเกิดจากผู้บริหารโรงเรียน

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนขาดหลักการบริหารที่ดีทำให้ไม่เข้าใจงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนดีพอ

2.2 ความต้องการ ความสนใจวิชาการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ทางการฝึกอบรมบุคลากรดำเนินการเพิ่มขึ้นในอัตราต่ำ ไม่ทันกับความต้องการ

2.3 ขาดการวางแผนงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน

2.4 ผู้บริหารโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน จึงขาดการเอาใจใส่

3. ขาดการประสานงาน (Coordination) และการประสานความร่วมมือ (Cooperation) ภายในโรงเรียน

4. ปัญหาเกี่ยวกับความบกพร่องของคณะทำงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน ซึ่งผู้บริหารและหัวหน้าคณะทำงานประชาสัมพันธ์ควรได้มีการตรวจสอบข้อบกพร่องที่สำคัญแล้วรีบแก้ไขโดยด่วน คือ

4.1 ความบกพร่องทางด้านวิชาการความรู้ความสามารถโดยเฉพาะการใช้ภาษาไทย

4.2 การขาดความกระตือรือร้น รวมทั้งขาดมนุษยสัมพันธ์

4.3 ขาดสมรรถภาพในการทำงาน เกียจคร้าน ล่าช้า มาทำงานสาย ฯลฯ

4.4 ความประพฤติไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ พูดไม่สุภาพ ก้าวร้าว แต่งกายไม่เรียบร้อย ฯลฯ

4.5 ขาดระเบียบ ไม่รู้จักประหยัด

4.6 มีความไม่ยุติธรรมเห็นแก่พวกพ้อง

4.7 มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่ซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้อื่น

4.8 ขาดความรับผิดชอบและขาดจรรยาบรรณในหน้าที่การงาน

4.9 ไม่รู้บทบาทหน้าที่และเป้าหมายงานประชาสัมพันธ์

4.10 ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการหรือการประชาสัมพันธ์ที่ดี

5. การขาดเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์
6. ขาดการประเมินผลการประชาสัมพันธ์

วิมลพรรณ ตั้งจิตเพิ่มพูนความดี (2543 : 200 – 201) ได้กล่าวว่าในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์สถาบันองค์การต่าง ๆ นั้นมักจะประสบปัญหาและอุปสรรคอยู่เสมอ ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้มีพื้นฐานที่สำคัญมาจากผู้ปฏิบัติงาน และผู้บริหารไม่เข้าใจในหลักการประชาสัมพันธ์ที่แท้จริง จึงทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างไม่ถูกต้องทำให้งานประชาสัมพันธ์ไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร การประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนก็มีปัญหาเช่นเดียวกัน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในปัจจุบันสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริง ของคำว่าประชาสัมพันธ์เพราะในปัจจุบันมักจะเอา คำว่าประชาสัมพันธ์ไปใช้แทนคำว่าโฆษณา ซึ่งการประชาสัมพันธ์เป็นการติดต่อสื่อสาร สองทางระหว่างสถาบัน องค์การกับกลุ่มประชาชน ส่วนการโฆษณาคือการสื่อสารเพื่อการขาย สินค้าโดยตรง และเป็นการสื่อสารทางเดียว
2. ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานไม่ให้ความสำคัญการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะผลที่เกิดจากการประชาสัมพันธ์ไม่ได้เกิดขึ้นทันที แต่เป็นการหวังผลระยะยาวและมักอยู่ใน รูปของนามธรรม
3. ขาดการวางแผนและวิจัยประเมินผล การวางแผนงานเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะช่วยทำให้การดำเนินงานประชาสัมพันธ์เป็นไปอย่างมีขั้นตอน และทำให้ทราบถึงท่าที ที่คนคิด หรือประชามติ ที่มีต่อหน่วยงาน ตลอดจนเป็นการสำรวจ ถึงผลสำเร็จของการดำเนินงาน เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุง งาน และการกำหนดนโยบายให้สอดคล้อง กับความต้องการของประชาชน เพื่อผลสำเร็จของ การประชาสัมพันธ์
4. ขาดเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ หน่วยงานด้านการ ประชาสัมพันธ์ส่วนมากยังขาดอุปกรณ์ที่จำเป็นในการสื่อสาร
5. ขาดการประสานงาน การประสานความร่วมมือภายในหน่วยงานทางด้านการประชาสัมพันธ์ที่ดีควรสร้างความสัมพันธ์ ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสถาบัน องค์การก่อนเรียกร้องความ ร่วมมือสนับสนุนของบุคลากรภายในหน่วยงาน เพื่อผลสำเร็จของการดำเนินงาน
6. ขาดงบประมาณ จากการใช้ผู้บริหารไม่เข้าใจและไม่ให้ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ จึงทำให้หน่วยงานประชาสัมพันธ์ขาดงบประมาณที่เพียงพอเพื่อใช้ในการดำเนินงานเพราะ งบประมาณเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของหน่วยงาน

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าปัญหาและอุปสรรคของการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนมักเกิดจากปัญหาหลักคือ ความไม่รู้ไม่เข้าใจเรื่องการประชาสัมพันธ์อย่างแท้จริงซึ่งทำให้เกิดปัญหาย่อยตามมาอีกมากมาย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่องการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนนั้น เป็นการศึกษาการดำเนินงานในองค์ประกอบของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนแต่ละเรื่องว่ามีการดำเนินงานอย่างไร โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิด ของนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2540 : 3-10) ในประเด็นองค์ประกอบ การประชาสัมพันธ์โรงเรียนที่นำมาพิจารณา 3 ประการคือ

1. ความสัมพันธ์ของบุคคลแต่ละบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
2. ความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคล
3. เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ และช่องทางต่าง ๆ ในการสร้างการประชาสัมพันธ์

จากองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ของ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย 7 ด้าน ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่าและโรงเรียน
4. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน
5. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า สมาคมวิชาชีพต่าง ๆ
6. กิจกรรมของนักเรียนและการบริการชุมชนของโรงเรียน
7. การใช้เอกสาร สิ่งพิมพ์และสื่อมวลชน

ซึ่งองค์ประกอบการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ทั้ง 3 ประการที่กล่าวข้างต้น มีรายละเอียดที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ของบุคคลแต่ละบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการจัดการศึกษา ได้แก่

- 1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับครู ครูต่อครู ครูต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ คนงาน

ภาวโรง

- 1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ศิษย์เก่าต่อครูและโรงเรียน
- 1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครูและโรงเรียน

2. ความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคล

- 2.1 ความสัมพันธ์กับสมาคมผู้ปกครองและครูกับโรงเรียน
- 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการการศึกษากับโรงเรียน
- 2.3 ความสัมพันธ์กับสมาคมต่าง ๆ ในชุมชน หรือกลุ่มอิทธิพลในชุมชนกับโรงเรียน
- 2.4 ความสัมพันธ์กับสมาคมทางวิชาชีพครูกับโรงเรียน

3. เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ และช่องทางต่าง ๆ ในการสร้างการประชาสัมพันธ์ มี 5 ประการ ดังนี้คือ

- 3.1 กิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน
- 3.2 สิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน
- 3.3 การให้ข่าว ออกข่าว แก่หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์
- 3.4 การใช้สื่อสารเกี่ยวกับสื่อทัศนูปกรณ์ เช่น การจัดนิทรรศการ การฉาย สไลด์

ภาพยนตร์ แผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง วีดีโอ

3.5 กิจกรรมในโอกาสพิเศษและบริการพิเศษต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น วันครบรอบ การจัดตั้งโรงเรียน วันสำคัญของชาติ ศาสนา บริการการใช้โรงเรียนเป็นสถานที่ประกอบงานมงคล บริการด้านเครื่องมือ อาคารสถานที่เพื่อประกอบกิจกรรมทางสังคมของชุมชน

เมื่อเราพิจารณาถึงองค์ประกอบทั้ง 3 ประการใหญ่ๆ นี้แล้ว เรามีความจำเป็นจะต้องศึกษาถึงรายละเอียด วิธีการปฏิบัติและกิจกรรมที่พึงระลึกถึงในการจัดประชาสัมพันธ์ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรประเภท และระดับต่าง ๆ ภายในโรงเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะบุคคลเหล่านี้ จะมีส่วนในการสร้างประชาคมติของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน ชุมชนจะมีทัศนคติที่ดี หรือเลวต่อโรงเรียนขึ้นอยู่กับกระทำของบุคลากรภายในโรงเรียน และเราจะทำอย่างไรที่จะให้บุคคลภายในโรงเรียน และเราจะทำอย่างไรที่จะทำให้บุคคลเหล่านี้เป็นตัวกลางที่จะอธิบายนโยบายการ

ทำงานทางด้านการศึกษาของโรงเรียนในทางที่ดี พุดถึงเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ของโรงเรียน ในทางที่ดีให้ประชาชนได้ทราบ

ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดหรือหัวหน้าสายวิชา ครู พนักงาน เจ้าหน้าที่ เสมียน คณงาน ภารโรงในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของชุมชน ในชีวิตประจำวันจะต้องพบ และเกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ ตลอดจนองค์การและสถาบันต่าง ๆ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรี วัด สมาคมตำบล เทศบาล นายอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ และจังหวัด ฯลฯ ถ้าบุคลากรของโรงเรียนให้ชุมชนฟังและถ้าในทางตรงกันข้ามถ้าเกิดความขัดแย้งแตกความสามัคคีไม่ร่วมมือช่วยเหลือ ก็จะกล่าวในทางร้ายของโรงเรียนไปสู่ชุมชน ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องสร้างและกระทำในสิ่งต่อไปนี้

1.1 สร้างความรู้สึกให้เป็นเหมือนเพื่อนร่วมงาน

1.2 สร้างให้เกิดความจงรักภักดี ความสามัคคีกลมกลืน

1.3 การแบ่งงานการสอน และการปฏิบัติพิเศษอื่น ๆ ให้ยุติธรรมและเสมอภาค

1.4 ป้องกันการแบ่งแยก และแตกแยกเป็นกลุ่มย่อยขึ้นในโรงเรียน

1.5 วางขอบเขตงานและหน้าที่การงานให้ชัดเจนว่าใครมีหน้าที่อะไร

1.6 ให้เกียรติและยอมรับนับถือ เห็นความสำคัญของงานซึ่งกันและกัน ไม่ดูถูก

เหยียดหยาม

1.7 ช่วยขจัด บัดเป่าปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และความเดือนร้อนอื่น ๆ ถ้า

ปฏิบัติได้

1.8 ระวังการปฏิบัติที่ผิดจรรยาบรรณ เช่น นินทาว่าร้ายกันในหมู่บุคลากร

1.9 จัดระบบการสื่อสารที่ดีให้ได้ทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างทั่วถึง

1.10 จัดงานให้มีการพบปะสังสรรค์กันเป็นครั้งคราวตามโอกาสที่เหมาะสม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและศิษย์เก่า

นักเรียน ศิษย์เก่า และสมาคมศิษย์เก่า เป็นส่วนหนึ่งที่จะประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้กับผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทราบถึงเหตุการณ์ทั้งด้านดีและด้านเสียของโรงเรียน โรงเรียนจะได้รับความสนับสนุนจากศิษย์เก่าที่จบไปแล้ว ชุมชนจะพิจารณาโรงเรียนว่าดีหรือไม่ก็โดยฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ของนักเรียน ขณะที่กำลังเรียนและที่จบไปแล้ว เรื่องที่เด็กจะพูดก็มีเรื่องเกี่ยวกับตัวครู การให้การบ้านของครู การปฏิบัติตนของครูในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน ครูและระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียน ประสบการณ์ของนักเรียนที่รู้จักครูใหญ่ กับพนักงานในสำนักงาน พยาบาลโรงเรียน ห้องอาหาร คณงานภารโรงและคนขับรถ ฯลฯ และสิ่งเหล่านี้ก็จะประทับใจและฝังอยู่ในความรู้สึกของเด็กเมื่อเขาได้จบไปจากโรงเรียนแล้ว ดังนั้น ทางโรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสำรวจ

และแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ให้ดี เพื่อที่จะได้ทำให้เด็กเหล่านี้ได้เกิดความรักใคร่โรงเรียนและช่วยประชาสัมพันธ์โรงเรียนไปในทางที่ดี

บุคลิกภาพของครู มีอิทธิพลต่อแนวความคิดและความรู้สึกของนักเรียนต่อโรงเรียน เด็กนักเรียนมักจะชอบครูที่มีรูปร่างดี เสียงไพเราะร่าเริง เข้าอกเข้าใจ มีความรู้สึกเป็นมิตร ยุติธรรม ไม่ดูหมิ่นดูแคลน เข้าในปัญหาความต้องการของเด็ก มีอารมณ์ขัน แต่มิใช่จะหัวเราะเยาะและละเลยหน้าที่การสอน สุภาพต่อเด็ก สามารถควบคุมตนเองได้เมื่อเด็กอวยกอลงดี เด็กจะให้ความเคารพนับถือและร่วมมือกับครูที่ให้ความช่วยเหลือเขาในด้านการเรียนที่เขาประสบความยุ่งยาก การปฏิบัติหน้าที่สม่ำเสมอของครูในสิ่งเหล่านี้ จะทำให้เด็กรักโรงเรียนและพูดในสิ่งที่ดีของครูและโรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้ทราบ

การปฏิบัติและการใช้อำนาจของครูต่อนักเรียน นอกจากบุคลิกภาพของครูที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของเด็กกับครูแล้ว การปฏิบัติ และการใช้อำนาจของครูก็อาจเป็นเครื่องสร้างความหรือทำลายความสัมพันธ์ของครูกับเด็กได้โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

1. ให้การยอมรับนับถือต่อบุคลิกภาพของเด็กทุกคนเหมือนกัน
2. ระมัดระวังในปัญหาส่วนตัวและปัญหาทางวิชาชีพของอย่าให้ขัดกัน
3. ระวังอย่าให้เกิดความลำเอียง
4. การลงโทษทางความประพฤติและวินัยนักเรียนทำให้เหมาะสม
5. เตรียมการสอนอย่างดี
6. ใช้วิธีการสอนให้เหมาะสม
7. ระวังเรื่องประเด็นความขัดแย้งเป็นกรณี
8. ให้การบ้านอย่างเหมาะสม
9. การให้คะแนนอย่างถูกต้องและเหมาะสม
10. จัดการสอบให้ถูกต้อง ตามเวลาและเนื้อหาที่จะสอบ
11. ระวังเรื่องเรื่องการให้เด็กตกหรือเด็กได้พิจารณาด้วยความถูกต้องและยุติธรรม

หลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร จัดให้เหมาะสม กับสภาพการณ์ในชีวิตประจำวัน และปัญหาที่เด็กเผชิญอยู่ในสังคมปัจจุบันประเทศไทยมีปัญหาเรื่องการจัดหลักสูตร และการใช้วิธีสอนให้เหมาะสม แต่ปัญหาเรื่องนี้เด็กยังไม่ถึงกับต่อต้านหรือเกลียดโรงเรียนถึงกับลาออกเองโดยพลการ แต่ต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกามีปัญหานี้อยู่บ้างเด็กเบื่อเรียนและเกลียดโรงเรียนถึงกับลาออก เพราะเห็นว่าหลักสูตร และการสอนในโรงเรียนไม่ได้ช่วยอะไรเขามากนัก

ระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน

ปัญหาที่เกิดจากระเบียบ และกฎเกณฑ์ ของโรงเรียนต่อเด็ก เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่

อาจทำให้ความสัมพันธ์ของผู้บริหารครูและโรงเรียนต่อชุมชนสลายลงได้ก่อนที่กฎเกณฑ์ระเบียบจะประกาศใช้ ควรจะศึกษาว่าจะขัดกับธรรมเนียมประเพณี และความนิยมของชุมชนนั้นหรือไม่ ควรจะมีการหยั่งเสียง และเมื่อสร้างขึ้นมากแล้วควรจะมีแผนเผยแพร่หรือส่งให้ผู้ปกครองได้ทราบ การเปลี่ยนแปลงกฎ และระเบียบก็ควรกระทำอย่างมั่นคงและยุติธรรม เช่น ระเบียบการสอบคัดเลือก เข้าทุกคนก็ต้องสอบเสมอภาคกัน เป็นต้น ระเบียบกฎเกณฑ์ใหม่ควรแจ้งให้นักเรียนเก่าได้ทราบ ด้วย เพราะอาจเกิดการเข้าใจผิด นักเรียนเก่าอาจจะไปคุยกับนักเรียนปัจจุบัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดกันได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับครูและโรงเรียน

- 3.1 ติดตามความก้าวหน้าเคลื่อนไหวของศิษย์เก่า
- 3.2 เมื่อศิษย์เก่ามาขอความช่วยเหลือทางโรงเรียนควรอำนวยความสะดวก

เช่น ขอใบสุทธิ ใบรับรอง

- 3.3 ให้โอกาสศิษย์เก่ามาจัดงานชุมนุมที่โรงเรียน
- 3.4 เชิญศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จมาสนทนากับครูหรือนักเรียน
- 3.5 เมื่อมีงานหรือกิจกรรมพิเศษของโรงเรียนก็เชิญศิษย์เก่ามาร่วม
- 3.6 ติดตามภาพศิษย์เก่าของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

ให้นักเรียนปัจจุบันได้ทราบและยึดถือเป็นแบบอย่าง

- 3.7 ครูใหญ่หรือครู หาโอกาสเยี่ยมเยียนศิษย์เก่าบ้างเมื่อมีโอกาส
- 3.8 ให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหา เมื่อได้รับการขอร้องจากศิษย์เก่า
- 3.9 สนับสนุนให้จัดตั้งสมาคมศิษย์เก่าขึ้น
- 3.10 ชักจูงให้มาหาความรู้เพิ่มเติม ถ้าโรงเรียนเปิดสอนวิชาชีพ
- 3.11 ส่งข่าวสารความเคลื่อนไหวของโรงเรียนให้ทราบเป็นประจำ ถ้ามีงบประมาณทำได้

4. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครูและโรงเรียน

จัดอุปสรรคในการร่วมมือของผู้ปกครองโดย

1. สร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นกับผู้ปกครอง
2. ครูมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ปกครองในอาชีพต่าง ๆ ไม่ดูถูกเหยียดหยามผู้ปกครอง

ยากจน

3. ให้ทราบนโยบายและระเบียบปฏิบัติของโรงเรียนอย่างชัดเจน
4. จัดบริการด้านสวัสดิการนักเรียนให้ดี

กิจกรรมที่ควรดำเนินงานในด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง

- 4.1 ครูออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองเมื่อมีโอกาส
- 4.2 รายงานความก้าวหน้าทางการศึกษาของนักเรียน ให้ผู้ปกครองทราบ แจ้งเรื่องทางที่ดีให้ทราบบ้าง ไม่ใช่แจ้งแต่ปัญหาและความเลวร้ายของนักเรียน
- 4.3 เชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมเยียนโรงเรียนในโอกาสที่มีกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน และโรงเรียน จัดที่นั่งให้อย่างเหมาะสม
- 4.4 จัดการประชุมผู้ปกครองในโอกาสอันควรเป็นครั้งคราว
- 4.5 ส่งข่าวสาร จดหมายข่าว แจ้งความเคลื่อนไหวก้าวหน้าหรือเปลี่ยนแปลงของให้ทราบ
- 4.6 จัดนิทรรศการผลงานของนักเรียนและเชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมชม
- 4.7 เชิญผู้ปกครองที่มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่เด็ก
- 4.7 เชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมเยียน กิจกรรมพิเศษของโรงเรียน เช่น กีฬา ละคร หรือดนตรี
- 4.9 จัดให้มีวัน "คุยกับคุณครู" โดยเชิญผู้ปกครองมาสนทนากับครูประจำชั้นอย่างน้อยเทอมละครั้ง
- 4.10 ผลักดันให้เกิดสมาคมผู้ปกครองและครูขึ้น

5. ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับครูและโรงเรียน

- 5.1 เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มาใช้บริการ ของโรงเรียน เช่น บริเวณสถานที่จัดงาน มงคลต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
- 5.2 สำรวจความต้องการทางด้านการศึกษาของประชาชนเป็นครั้งคราว
- 5.3 เมื่อมีกิจกรรมของโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมด้วย โดยจัดที่นั่งให้กับประชาชนอยู่คนละข้างกับครูโดยเสมอกัน
- 5.4 เชิญประชาชนที่มีความสามารถในชุมชนมาให้ความรู้ กับนักเรียนหรือพานักเรียนไปเยี่ยมเยียนโรงงาน สวนไร่ หรือสถานที่ทำงานที่จะเป็นโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาโดยตรง
- 5.5 ชักจูงให้มาร่วมงานเป็นกรรมการต่าง ๆ ในกิจกรรมของโรงเรียน
- 5.6 เปิดโอกาสให้ใช้บริเวณโรงเรียนมาแสดงผลภัณฑ์ หรือผลผลิตเพื่อเผยแพร่ และจำหน่ายกันเองในราคาถูก
- 5.7 ครูและโรงเรียนร่วมกิจกรรมและพิธีการต่าง ๆ ของชุมชนในโอกาสต่าง ๆ

6. ความสัมพันธ์กับสมาคมผู้ปกครองและครูกับโรงเรียน

- 6.1 อำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ตั้งของสมาคม
- 6.2 สนับสนุนให้ครูร่วมงานกับสมาคมให้มาก
- 6.3 จัดให้มีการอภิปรายทางวิชาการ โดยให้สมาคมเป็นผู้จัด
- 6.4 ให้สมาคมได้มีโอกาสช่วยเหลือในด้านสุขภาพของเด็ก
- 6.5 ให้สมาคมได้จัดหาเงินทุนให้กับเด็กที่ยากจน ชดเชย แต่ความประพฤติดี
- 6.6 มีการแข่งขันกีฬาระหว่างสมาชิกผู้ปกครองกับครู
- 6.7 จัดให้มีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็ก และการดำเนินงานบริหารของโรงเรียน
- 6.8 จัดให้มีการช่วยเหลือกันในหมู่สมาชิก เช่น การจำหน่ายสินค้าในราคาถูก เป็นต้น
- 6.9 เชิญสมาชิกสมาคมเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนและของโรงเรียน
- 6.10 ให้สมาคมมีบทบาทในด้านการจัดสอนวิชาชีพหรืองานศิลปวัฒนธรรมในโรงเรียน

7. ความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการศึกษากับโรงเรียน

- 7.1 ให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายทางการศึกษาของโรงเรียน
- 7.2 ให้มีส่วนร่วมในการพิจารณาแผนงานของโรงเรียน
- 7.3 สนับสนุนให้หาทางช่วยเหลือโรงเรียนในด้านการเงิน
- 7.4 เคารพในความคิดเห็นที่มีเหตุผลและจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของ

คณะกรรมการ

- 7.5 เปิดโอกาสให้กรรมการแสดงออกในงานสำคัญ ๆ ของโรงเรียน

8. ความสัมพันธ์กับสมาคมต่างๆ ในชุมชนหรือกลุ่มอิทธิพลในชุมชนกับโรงเรียน

ผู้บริหารและครูจำเป็นจะต้องทราบและมีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับสมาคมต่างๆ และกลุ่มอิทธิพลในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่เพื่อหาทางดึงมาให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน เช่น สมาคมโรตารี โลออนซ์ ลูกเสือชาวบ้าน สภาตำบล การสร้างความเข้าใจกันควรเป็นกระบวนการสองทาง คือ โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนทางหนึ่ง และในทางกลับกันโรงเรียนก็ให้บริการทางด้านอาคารสถานที่และความร่วมมือช่วยเหลือบริการในกิจการของสมาคม

9. ความสัมพันธ์กับสมาคมทางวิชาชีพครู เช่น ครูสภา สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย

สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย สมาคมคณิตศาสตร์ สมาคมครูวิทยาศาสตร์ สมาคม พลศึกษาสุศึกษาและนันทนาการ ฯ ความสัมพันธ์สร้างได้โดย

- 9.1 สนับสนุนให้ครูเป็นสมาชิกของสมาคม
- 9.2 ร่วมเป็นคณะกรรมการของสมาคม
- 9.3 รับวารสารของสมาคม
- 9.4 ร่วมการประชุมทางวิชาการของสมาคม
- 9.5 เขียนบทความให้กับสมาคม
- 9.6 ขอความร่วมมือในการจัดอบรม จากสมาคม หรือเชิญวิทยากรจากสมาคมมาให้ความรู้กับครู
- 9.7 บริการสถานที่ในโอกาสที่สมาคมจะมาขอใช้จัดกิจกรรม
- 9.8 ปรึกษาปัญหาการบริหารหรือการปฏิบัติงานกับสมาคม เป็นต้น

เครื่องมือสื่อสาร และกิจกรรมนักเรียนที่จะช่วยเป็นช่องทางในการสร้างประชาสัมพันธ์ โรงเรียนการจัดกิจกรรม สำหรับนักเรียนซึ่งถือเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร เสริมหลักสูตร และเสริมพัฒนาการของเด็ก เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและประชาชน ดังนั้น บทบาท กิจกรรมนักเรียน จึงอาจใช้เป็นสื่อที่ดีในการที่จะประชาสัมพันธ์งานของโรงเรียน ให้ชุมชนได้ทราบ ประเภทของกิจกรรมนักเรียนและหนทางที่โรงเรียนจะใช้งาน เป็นเครื่องติดต่อประชาสัมพันธ์กับประชาชน มีหลายทาง

1. ชาวเกี่ยวกับการเรียนดีของนักเรียนจนมีชื่อเสียงในการแข่งขันทางวิชาการดีเด่น
2. ชาวการเล่นกีฬาเก่ง มีความสุภาพในการเล่น และการเชียร์ก็ช่วยประชาสัมพันธ์ได้
3. วงดนตรีของโรงเรียน วารสารซึ่งนักเรียนช่วยกันจัดทำออกไปถึงมือประชาชน กิจกรรมสโมสรหรือชุมชนหรือกลุ่มต่าง ๆ

นอกจากนี้ สิ่งที่โรงเรียนน่าจะพิจารณาจัดทำเพื่อประชาสัมพันธ์โรงเรียน และเป็นการให้การศึกษาระดับประถมศึกษาและให้ประสบการณ์พิเศษแก่นักเรียนไปในตัว ดังนี้

1. การแข่งขันและประกวด (Contests) การแข่งขันกีฬาและกรีฑา เป็นกิจกรรมที่ประชาชนส่วนใหญ่นิยมที่สุด นอกจากนี้ มีการได้วาที่ การอภิปราย การประกวดกิจกรรมเกี่ยวกับคหเศรษฐศาสตร์ (Home - economics) การประกวดทางศิลปะและการแสดงฝีมือต่างๆ ของนักเรียน ถ้าสิ่งเหล่านี้มีการโฆษณาดี ประชาชนก็คงมาร่วมสนุกด้วยเป็นจำนวนมาก
2. การแสดงละครและดนตรี (Entertainments) เป็นการแสดงที่ประชาชนสนใจ ขณะเดียวกันเป็นการฝึกหัดให้นักเรียนรู้จักใช้ภาษาที่ถูกต้อง ฝึกหัดให้กล้าแสดงต่อหน้าประชาชนจำนวนมาก ๆ และฝึกความเป็นผู้นำไปในตัว ฝึกการกำกับเสียง แสง และการตกแต่งเวทีโดยนักเรียนเอง เปิดโอกาสให้รู้จักประยุกต์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สถาปัตยกรรม และศิลปะ

3. งานสังคม (Social affairs) การจัดเลี้ยงอาหารที่โรงเรียนในโอกาสต่าง ๆ เชิญผู้ปกครองและแขกผู้มีเกียรติมาร่วมด้วย การจัดรางวัล และพ่อนำประกอบงาน นอกจากเป็นการหารายได้บำรุงโรงเรียนและประชาสัมพันธ์ให้โรงเรียนแล้ว ยังเป็นการฝึกหัดนักเรียนให้รู้จักเข้าสังคม และจัดงานสังคม เป็นต้น

4. การออกวารสารของนักเรียน (Student Publications) เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมเพราะนอกจากเปิดโอกาสให้นักเรียนหัดเขียนและรู้จักแสดงความคิดเห็นอย่างสุภาพและเหมาะสม ยังช่วยส่งเสริมชื่อเสียงของโรงเรียน ช่วยประชาสัมพันธ์ได้มาก อย่างไรก็ตาม ทางโรงเรียนควรระวังข้อความและการดำเนินการมิให้ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรมและวัฒนธรรม ระวังอย่าให้มีวารสารซึ่งเป็นเครื่องมือส่งเสริมการประชาสัมพันธ์กลายเป็นสนามประลองคารม และเผยแพร่ความไม่ดีต่าง ๆ วารสารมีประโยชน์มาก แต่ก็มีโทษเหมือนกัน ผู้บริหารที่ดีควรใจกว้างพอที่จะสนับสนุนและมีความสามารถพอที่จะดูแลบริหารให้กิจการอยู่ภายในขอบเขตที่ตั้งงาม

นอกจากวารสารรายคาบแล้ว อาจจะมีหนังสืออนุสรณ์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันเกิดโรงเรียน วันรับประกาศนียบัตรและอนุสรณ์ประจำรุ่นซึ่งควรส่งเสริมเช่นเดียวกัน

ยังมีหนังสืออีกประเภทหนึ่งที่ไม่จัดเป็นวารสารหรือหนังสืออนุสรณ์ คือ หนังสือคู่มือนักเรียน ซึ่งจัดทำขึ้นโดยคณะครู และนักเรียนร่วมกัน เพื่อแนะนำโรงเรียน แนะนำครูใหญ่ ครูผู้อุปการะโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียน และชี้แจงปรัชญาของโรงเรียน ตลอดจนระเบียบข้อบังคับและคำแนะนำที่จะเป็นประโยชน์กับนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป

ในด้านโรงเรียนอาจจะจัดทำวารสารของโรงเรียนหรืออนุสรณ์ คือ หนังสือคู่มือนักเรียน คู่มือผู้ปกครอง ตลอดจนระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนได้รู้จักโรงเรียนด้วยก็ได้ หรือจะทำเป็นวารสารเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองขึ้น ก็จะมีประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน

5. สโมสรหรือชุมนุมต่าง ๆ ของนักเรียน (Clubs and Societies) โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนจัดตั้งชุมนุมต่าง ๆ เช่น ชุมนุมยุวพุทธ ชุมนุมภาษาไทย ชุมนุมดนตรี ชุมนุมการบริหาร ชุมนุมวัฒนธรรมไทย สโมสรเพื่อการศึกษา วรรณคดีสโมสรหรือสโมสรอย่างอื่น เพื่อให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยจัดครูประจำชุมนุมต่างๆ ในฐานะที่ปรึกษาชุมนุมละ 1 คน และโรงเรียนให้ความช่วยเหลือและความสะดวกตามสมควร

6. สภานักเรียน (Student Council) การให้นักเรียนจัดตั้งสภานักเรียน เพื่อให้มีส่วนปกครองตนเอง (Student Government) ตามวิธีการแบบประชาธิปไตย อาจขอให้ครูบางคนมาร่วมด้วยในฐานะที่ปรึกษาได้ หากการดำเนินงานเรียบร้อยสภานี้จะช่วยแก้ปัญหาเด็กเกเร และการชุมนุมที่ไม่สมควรได้มาก ทำให้โรงเรียนไม่เสื่อมเสียชื่อเสียงเป็นการประชาสัมพันธ์ไปในตัว

7. การประชุมนักเรียน (Assembly Programs) โรงเรียนควรมีการประชุมฝึกรอบรม และให้ความรู้แก่นักเรียนเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละครั้ง แต่ไม่ควรใช้เป็นการประชุมเพื่อ แจ่งข้อราชการ ควรให้เป็นการประชุมอบรม จรรยา มารยาทวัฒนธรรม และปฐกฐาให้ความรู้พิเศษ โรงเรียนอาจเชิญครูที่เป็นนักพูดผลัดเปลี่ยนกันมา พูดในเรื่องต่างๆ บ้างเล่าเรื่องวรรณคดีไทยให้นักเรียนฟังบ้าง อาจเชิญผู้ปกครองนักเรียนบางคนมาบรรยายให้ความรู้บ้างสุดแล้วแต่โอกาสและความเหมาะสมในโอกาสเช่นนี้ ควรให้นักเรียนมีโอกาสซักถามข้อข้องใจต่างๆ ได้ด้วย โดยครูใหญ่และครูที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ตอบชี้แจง

8. การท่องเที่ยว (Sightseeing tours) เป็นสิ่งที่โรงเรียนควรจัดให้นักเรียนเป็นครั้งคราวอย่างน้อยปีละครั้ง การได้เดินทางไปเปิดหูเปิดตา ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์กว้าง และมีโอกาสสังคมนกับเพื่อนนักเรียนและคณะครูอย่างเป็นกันเองในระหว่างเดินทาง นอกจากนี้ประชาชนต่างท้องถิ่นก็มีโอกาสรู้จักโรงเรียน

9. พิธีรับประกาศนียบัตร (Commencement Programs) เป็นความจำเป็นที่โรงเรียนควรจัดทำเป็นประจำทุกต้นปีการศึกษา เพื่อแจกรางวัลเรียนดี รางวัลความสามารถพิเศษ และประกาศนียบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาปีสุดท้ายของโรงเรียน เป็นการให้เกียรติคนดี เป็นการพบปะผู้ปกครองและแขกผู้มีเกียรติที่รับเชิญให้มาร่วมงาน ตอนค่ำอาจมีงานรื่นเริงประกอบด้วยพอสมควรก็ได้ ในการนี้ควรให้นักเรียนร่วมจัดงานด้วย ควรมีปฐกฐาพิเศษจากคนเด่นในรอบปี ซึ่งอาจเป็นศิษย์เก่าผู้มีชื่อเสียงเพื่อกระตุ้น (Motivation) นักเรียนปัจจุบันให้พยายามสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนไปในตัว

กิจกรรมทั้ง 9 ประการ ไม่ควรเป็นกิจกรรมเพื่อบิบบังคับหรือขอเงินมาบำรุงโรงเรียน แต่มุ่งในด้านประชาสัมพันธ์จึงจะได้ผล การจัดกิจกรรมใด ๆ โดยมุ่งหาเงินบำรุงโรงเรียนเพียงอย่างเดียว จะทำให้คนขาดและเกลียดโรงเรียนมากกว่าจะรักโรงเรียนงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้อง

สะอาด พรหมน้อย (2523 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษาศึกษาจังหวัดอุดรดิติ ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพที่ปฏิบัติจริงซึ่งโรงเรียนทำอยู่ในเกณฑ์มาก คือ ด้านความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในโรงเรียน ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียนและศิษย์เก่า ส่วนสภาพที่ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อยคือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลและสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ ด้านการใช้กิจกรรมนักเรียน งานประจำปีและบริการของโรงเรียน และด้านการใช้เอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อมวลชน

2. สภาพที่ควรปฏิบัติ ในด้านความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในโรงเรียน ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียนและศิษย์เก่า ควรปฏิบัติในเกณฑ์ที่ดีที่สุดหรือมากที่สุด อีก 4 ด้านควรปฏิบัติในเกณฑ์ดีหรือมาก คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลและสมาคมวิชาชีพต่างๆ ด้านการใช้กิจกรรมนักเรียน งานประจำปี และบริการของโรงเรียน และด้านการใช้เอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อมวลชน

3. องค์ประกอบสำคัญของการจัดประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนประถมศึกษาโดยเรียงลำดับที่ให้ความสำคัญได้ว่า โรงเรียนควรจะให้ให้ความสำคัญ การจัดการประชาสัมพันธ์ ด้านการสร้างความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในโรงเรียนเป็นอันดับแรกและด้านที่ให้ความสำคัญถัดไป คือ ด้านความสัมพันธ์นักเรียนและศิษย์เก่า ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนด้านการใช้กิจกรรมนักเรียน งานประจำปีและบริการของโรงเรียน ด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลและสมาคมวิชาชีพต่างๆ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการใช้เอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อมวลชน

4. ปัญหาในการจัดประชาสัมพันธ์ทั้งกลุ่มครูใหญ่ ครูและประชาชน มีความเห็นว่าการจัดการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษาเป็นปัญหาอยู่ในเกณฑ์น้อย

ณรงค์ศักดิ์ รอดเมฆ (2527 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ทั้ง 6 ด้าน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 6 พบว่า

1. กิจกรรมประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนที่โรงเรียนปฏิบัติออกมาให้เห็นตามความคิดเห็นรวมของประชากร 2 กลุ่ม อยู่ในระดับมาก มี 2 ด้าน คือ กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียนและศิษย์เก่า กับการจัดกิจกรรมนักเรียนและบริการชุมชนของโรงเรียน

2. กิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียนด้านอื่น ๆ อีก 4 ด้าน คือ

2.1 กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในโรงเรียน

2.2 กิจกรรมการใช้เอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อมวลชน

2.3 กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง

2.4 กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มบุคคลและสมาคมวิชาชีพ

ความคิดเห็นรวมทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่า โรงเรียนได้มีการปฏิบัติออกมาให้เห็นอยู่ในระดับน้อย

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

สุพัตรา ไม้แก้ว (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. การประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน โดยเรียงลำดับดังนี้
 - 1.1 กิจกรรมของนักเรียนและกิจกรรมของโรงเรียนในโอกาสพิเศษต่าง ๆ
 - 1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ศิษย์เก่าต่อครูและโรงเรียน
 - 1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า สมาคมวิชาชีพต่าง ๆ และกลุ่มอิทธิพลในชุมชนกับโรงเรียน
 - 1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรโรงเรียน
 - 1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชนและโรงเรียน
 - 1.6 เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์และช่องทางต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าปัญหา และอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

ชิตเชื้อ ชมปรีดา (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู-อาจารย์ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษาที่ 7 พบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู – อาจารย์เกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียนทั้ง 7 ด้าน เห็นว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้
 - 1) กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน
 - 2) กิจกรรมที่สร้างความอันดีกับนักเรียน
 - 3) กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคลากรในโรงเรียน
 - 4) กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง
 - 5) กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มบุคคลและสมาคมวิชาชีพ
 - 6) กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า
 - 7) กิจกรรมการใช้เอกสาร สิ่งพิมพ์และสื่อมวลชน
2. ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู-อาจารย์เกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน เห็นว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

แมนไทย เชื่อมชิต (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัย พบว่า

1. การกำหนดแนวทางประชาสัมพันธ์โรงเรียนของผู้บริหาร และหัวหน้าประชาสัมพันธ์ได้ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่
2. การประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าประชาสัมพันธ์ ผู้ปกครองนักเรียน และศิษย์เก่าโรงเรียน มีการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ทั้ง 6 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนศิษย์เก่ากับครูและโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาคมผู้ปกครอง

และครู สมาคมศิษย์เก่า สมาคมวิชาชีพต่าง ๆ และกลุ่มอิทธิพลในชุมชนกับโรงเรียน การจัดกิจกรรมของนักเรียน และกิจกรรมของโรงเรียนในโอกาสพิเศษต่าง ๆ การใช้สื่อเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์และช่องทางต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

3. ปัญหา และอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสี่กลุ่ม คือ การขาดแคลนงบประมาณ เพื่อนำมาจัดกิจกรรมส่งเสริมการประชาสัมพันธ์

ธนพร ศรีมาทา (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นผู้ปกครองที่มีต่อการประชาสัมพันธ์โรงเรียนเอกชน : กรณีศึกษาโรงเรียนบริบูรณ์ศิลป์ศึกษา ผลการวิจัย พบว่า

1. ได้มีการปฏิบัติการประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นส่วนมากทั้ง 4 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การจัดกิจกรรมของนักเรียน และกิจกรรมของโรงเรียนในโอกาสพิเศษต่าง ๆ การใช้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์และช่องทางต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนข้อมูลไม่ชัดเจน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ คือ ความร่วมมือกับแหล่งบริการทางด้านการประชาสัมพันธ์ เช่น สถานีวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร ฯลฯ ยังมีระดับน้อย

สุเมกดา ม่วงศิริ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครู - อาจารย์ เกี่ยวกับการจัดการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู-อาจารย์เกี่ยวกับการจัดการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนรวม 7 ด้าน ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีปฏิบัติในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ส่วนความคิดเห็นว่ามีปฏิบัติในระดับน้อย 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) กิจกรรมของนักเรียนและบริการชุมชนของโรงเรียน 2) ความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่าและโรงเรียน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า สมาคมวิชาชีพต่าง ๆ และ 4) การใช้เอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อมวลชน

2. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู - อาจารย์เกี่ยวกับปัญหาการจัดการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน 4 ด้าน ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีปัญหาในระดับน้อย 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านวัสดุอุปกรณ์ 2) ด้านการบริหารจัดการ และ 3) ด้านทรัพยากรมนุษย์ส่วนที่เห็นว่ามีปัญหาในระดับน้อยที่สุดเพียงด้านเดียว คือ ด้านงบประมาณ

สรุปผลการศึกษางานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้ โรงเรียนประถมศึกษา ดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก แต่ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ กิจกรรมการบริการ และการใช้เอกสาร สื่อมวลชน ปฏิบัติในระดับน้อย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการปฏิบัติงานด้านประชาสัมพันธ์เป็นส่วนมาก การดำเนินงานในระดับมากที่สุดคล้ายกัน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน สำหรับปัญหา และอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์มีอยู่ในระดับน้อย คือ การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ และความร่วมมือกับแหล่งบริการทางด้านประชาสัมพันธ์

งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

Williams (1985) ได้วิจัยเรื่องการระบุกลวิธีงานประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมในโรงเรียน สำหรับ North Central Association Commission (NCA) การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะระบุถึงกลวิธีในการประชาสัมพันธ์ซึ่งอาจมีผลทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะส่งผลให้โรงเรียนได้มีการปรับปรุงแก้ไขที่ดีขึ้น เครื่องมือที่ใช้วัดความเข้าใจต่อความเร่งด่วนของการประชาสัมพันธ์ รวมถึงกลวิธีที่เหมาะสมที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเสนอไว้ 18 รูปแบบและผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเสนอกลวิธีอื่น ๆ เพิ่มขึ้นได้

ผลการวิจัยพบว่ากลวิธีที่เหมาะสมที่ระบุไว้ในการปรับปรุงการสื่อสาร การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ผู้ตรวจการศึกษาและอาจารย์ใหญ่ คือ จุลสารรายเดือน หรือราย 4 เดือน (News letter) และเอกสารข้อมูลต่างๆ (Information brochures) สำหรับครู และนักเรียน ควรใช้เอกสารข้อมูล สไลด์ เทป และวิดีโอเทป สำหรับผู้ปกครอง ควรใช้จุลสาร ส่วนชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นควรใช้ข่าวสารต่าง ๆ (News releases)

Romine (1986) ได้ศึกษาบทบาทของวิทยาลัยชุมชนในดำเนินงานประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ทำการรวบรวมความคิดเห็นของคณะกรรมการ 3 กลุ่ม ได้แก่ กรรมการ วิทยาลัย อาจารย์ใหญ่และเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์กลุ่มละ 15 คน

ผลการศึกษา พบว่า คณะกรรมการได้ให้ความสำคัญต่อบทบาทด้านการบริการ สนเทศแก่ประชาชนเกี่ยวกับการให้บริการของวิทยาลัย และผลงานของวิทยาลัยแก่บุคคลชั้นนำในท้องถิ่นเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมของวิทยาลัย ด้านการรับทราบข้อมูลความต้องการ และความรู้สึกของชุมชนต่อวิทยาลัยและด้านการรักษาภาพพจน์ของวิทยาลัย และให้ข้อเสนอแนะว่าการค้นคว้าหาข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการวางแผนและประเมินผล งานการติดต่อสื่อสารต้องเป็นแบบสองทาง

Olson (1990) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนตามทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนประถมและผู้บริหารโรงเรียนมัธยม ใน 4 รัฐ ด้านตะวันตกกลาง โดยผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาในด้านประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ระดับอำเภอ จำนวน 25 โรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาใช้การประชาสัมพันธ์ ผ่านกลุ่มโรงเรียนมีเปอร์เซ็นต์สูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีอัตราเฉลี่ยประสิทธิผลของการปฏิบัติในลักษณะกลุ่มสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และพบว่าสิ่งที่ก่อให้เกิดผลในการปฏิบัติมากที่สุด คือ การประชุมผู้ปกครอง ครู และการแจกคู่มือ ในขณะที่โรงเรียนใช้วิธีพิมพ์เอกสารของโรงเรียนน้อยที่สุด และยังพบว่าการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ วิธีการเปิดบ้านให้ชม (Open House) ซึ่งหมายถึง การจัดโครงการเยี่ยมโรงเรียน โดยเชิญผู้ปกครองเข้ามาชมกิจการของโรงเรียนในรอบปี ในขณะที่วิธีที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด ได้แก่ การตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ และการจัดรถประชาสัมพันธ์

สรุปผลการศึกษางานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้ การใช้กลวิธีที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์สื่อสารระหว่างผู้บริหารโรงเรียน คือ จุลสาร และเอกสารต่าง ๆ สำหรับครู และนักเรียน ควรใช้เอกสารข้อมูลและสื่อทัศนูปกรณ์ต่างๆ ผู้ปกครองควรใช้จุลสาร สำหรับชุมชนและประชาชน ข่าวสารต่าง ๆ มีความเหมาะสมที่สุด และบทบาทของวิทยาลัยชุมชน คือ การให้บริการสนเทศแก่ประชาชน ส่งเสริมกิจกรรมของวิทยาลัย รับทราบความรู้สึกของชุมชนต่อวิทยาลัย และ รักษาภาพพจน์ของวิทยาลัย สำหรับประสิทธิผล ของการปฏิบัติงานด้านประชาสัมพันธ์ สิ่งที่เกิดผลในการปฏิบัติมากที่สุด คือ การประชุมผู้ปกครอง ครู และการแจกคู่มือ การประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การเชิญผู้ปกครองเข้าชมกิจการของโรงเรียน (Open House)

จากเอกสารวรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมา ใช้เป็นแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร โดยใช้สนับสนุนกรอบแนวคิดของ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้